

Magtubu to Pol li bij Rômênê Kwôlo kôl kwôli magtubu to Pol li hen

Na kirijna *ôbi jé Pol dirij kibi kergare tori toj ulê béré to têê subu hen a ôbi ré lij magtubu hende to hen bij bay ayê bôô ka Rôm a hen. Ôbi gey erê na Rôm a wo ôbi ô ya sa pôn né tô hen, dîré erê kwôy Êspan a wô erê ulê béré Kwôlo Dôri (Sapitre 15: 22-24). Magtubu hende to hen na, ôbi kôl na kwôli kergare tori to ôbi dfa erê Rôm a hen men, kôlij kwôli anja dîré erê gelij bay ayê bôô ka ya hen men.

Magtubu hende to *ôbi jé Pol li bij bay ayê bôô ka Rôm a hen na, kôl na kwôli béré kêm wo ôbi uwôl hen. Ôbi day kwôli bi wo hen kêm an ôbi kôl iyôn ba: «Emen bô gawrê ka sa terare a nà mega bijé ka derôre hena bay ré bi bôrji sari a, wôsa bê bôô woji bi wo hen nê m iyôn.» (Sapitre 1: 17).

Bô magtubu tori hende to hen na, mawi kwôlê na subu a.

1. Ayij tôri sapitre 1-8 ba, kôl na kwôli bê kwôlê sa tôô a to bijé bô mega hende a ré lê an ciré déj tu Emen hen men, kwôli bê bôô sa Emen a nan geré wo Jêsu Krist bôl béna hen men. Eglis to Rôm na, bijé ka bôre a na Jubnê kêm né. Jubnê kwône Rôm a men, ka pôni ay bôrji a men. Jubnê bay ka ay bôrji

hen na, bay bi kwôlê sa tôô to *Moyis a baa ya tô tô. Hen iyôn̄ ba, bîné ka na Jubnê ré ka bi bôrji sa Emen a hen ba, bay a bê kwôlê sa tôô to Moyis a men ba? Kwôlê bi wo hen na, guseré bîné ka ay bôrji haw hen gap̄. *Ôbi jé Pol kôl iyôn̄ ba: Jubnê men, bîné ka na Jubnê ré hen men kêm ré na bay lê têrīn. Wôsa tôô tônia to dô gawra kibi têrīn a yôd ba, nān. Nij̄ba, gawrê ka sa terare a nà a gelêji sa kibi Tunu tōn hendi bô bôrê wôsa na Jêsu Krist a derê tumôrji ôrīn tumô Emen a.

2. Sapitre 9-11 a na, kôl na kwôli *Israyêl ka na bîné ka Emen tôrji hen men, kwôli bay ayê bôô a men. Ayê bôô na, hanêri hena ligi Jubnê nij̄ba, na Jubnê kêm a na bay ayê bôô ré. *Ôbi jé Pol kôl iyôn̄ ba Emen né pur Jubnê baa ya men, ré uwôgeji bîné kari a men. Wulê a sa wo Jubnê a henê derê wo Emen nān geré wo Jêsu Krist mega wo tô yê wo d̄angi hônij̄ hen iyôn̄ men.
3. Sapitre 12-15 a na, kôl na kwôli hal wo bay ayê bôô bô églis to Jêsu Krist a. Pol gel geré wōn tibé Emen men, merê nān bô jalê tô yêniyare a a men. Ôbi uwôlij̄ ka gese tô kwôlo Emen a hen, bi bay ré li nān ka iya hen men. Wôsa Emen tô gawrê kibi lemnare to têrīn a men, kibi temare a men. Ān haw hen, bay a bîj̄ ān môrīn derê perêrji a men, bay a bîj̄ nān *Krist a men nān geré wo Tunu tōn hendi bô bôrê.

Pol duu kibi magtubu tori to ôbi li bîj̄ Rômêjê

hen naɲ dosé to ôbi liɲ biɲé gay gay. Ôbi kebe hini impê naɲ hini yébé kwône liɲji dosé (Sapitre 16). Na hen iyôn aɲa ôbi ré uso bay ayê bôô ka tumô d̄a naɲ ka kemnêɲ hen.

Dosé to ôbi liɲ

¹ Nôbi Pol woɲ mana wo Jésu Krist wo Emen uwôgen bi ené yi *ôbi jé wori hen a lê magtubu hende to hen. Emen a dôren dé gay bi ené uwôliɲ béré Kwôlo Dôri wori biɲ biɲé.

² Kwôlo Dôri bi wo hen na, Emen na kôliɲ bay kibri ka tumô wo d̄iré joɲ béna aɲ bay na li kwôli bô magtubu to Emen a.

³ Kwôlo Dôri bi wo hen na, gengiɲ na sa Kemari Kelma wona Jésu Krist. Kwo gengiɲ sa kurôɲgi yi ba, ôbi yêɲ na tô môɲ wo kelma Dabid a.

⁴ Niɲba, kwo gengiɲ sa Tunu toɲ hendi bô bôré ba, Emen gel wo ôbi ré na Kemari naɲ néé, kirija ôbi biri ji si kampê hen.

⁵ Na sa kibri aɲa Emen né li dô naɲ en aɲ ben en yiɲ *ôbi jé wori hen, aɲ bi ené ô ulê béré Kwôlo Dôri biɲ biɲé ka sa iyére to d̄angi a aɲ bi bay ré biɲ bôɲji sari a men, bay ré biɲni kwôlê a men. Hen iyôn na, bay a ayê kibi hini Jésu Krist.

⁶ Kenbay kôba, kena perê biɲé bay ka hen a men. Na Emen a na uwôgêɲge bi kené yi biɲé ka Jésu Krist.

⁷ Na hen iyôn a, ené liɲ magtubu hende to hen béɲge kenbay ka Rôm a ka Emen peréɲge hen. Ôbi a uwôgêɲge bi kené yi kari. Bi bô derê naɲ

bô jalê wo Ibarna Emen naɲ kwo Kelma Jêsu Krist ba naɲ ken.

Pol naɲ bay ayê bôô ka Rôm

⁸ Tumô dem ba, en liɲ Emen wupê dosé naɲ geré wo Jêsu Krist wô sarɲge kê. Wôsa biɲé naɲ kirɲ kirɲ sa terare a nà toy wo kené bi bôɲge sa Jêsu Krist.

⁹ Emen wo en li jé biri naɲ bôn pôn hen béré Kwôlo Dôri wo gengɲ sa Kemari wo en uwôl hen na, ôbi hôn wo kwôlo ené kôl hen na, ré na kwop tiri. Ôbi hôn kwôy kwôy wo kirɲa ené uwôli na, ené erem sarɲge a men.

¹⁰ En uwôli ôbi ré ben geré aɲ bi ené ôriɲ geléɲge niɲ.

¹¹ Wôsa en ôriɲ doy erê geléɲge damaɲ men, ené béɲge aɲaɲ baliyare ka Tunu toɲ hendi bô bôré ben hen aɲ bi kené ðebɲ sa têerɲge a.

¹² Kwôlo en kôl hen na, en gey bi nabay kê nana dôbiɲ ibiyare bôrna. Bêê wo ken bi bôɲge sa Krist a hen na, a dôben ibiyare bôn a men, bê wo en bi bôn sa *Krist hen na, a dôbéɲge ibiyare bôɲge a men.

¹³ Yênen, en gey bi kené hôn wo ené genge kwôy kwôy ené erê sa geléɲge, niɲba, en uwôɲ geré ré tô. En gey erê wô lê jé perêɲge a aɲ bi ré li naɲ biɲé ka iyére tonɲge mega wo liɲ naɲ biɲé ka sa iyére to ðaɲgi a hen iyôn men.

¹⁴ Emen a ben jé bi wo hen. Na ôbi á, ré yi bi ené uwôliɲ béré Kwôlo Dôri biɲ biɲé ka tirji jôriɲ men, ka tirji jôriɲ né hen men, biɲ bay henê magtubu men, bay henê ani ré hen a men.

15 Na ôbi wo hen aṣa ené gey erê ulê béré Kwôlo Dôri béṅge kenbay ka Rôm a men hen.

Née wo Kwôlo Dôri

16 Tayre dên sa Kwôlo Dôri a ré ded. Kwôlo Dôri bi wo hen na, née wo Emen woṅ gôliṅ naṅ biṅé kêm ka bi bôri sa Krist yi bô a ya. Ôbi geliṅ na Jubné geré tumô, dema ré geliṅ ka tô yê wo dṅgi a tô.

17 Na Kwôlo Dôri bi wo hen, a gelé wo iyeṅ a Emen né bi biṅé yi kaṅ derôre tiri a hen ba. Geré bi wo hen na, na kirija biṅé biṅ bôri sa Jésus Krist mera dîba, geré wo dṅgi naṅ. Na mega wo na liṅ bô magtubu to Emen a kôl iyôṅ ba: «Kwôni wo na kwoṅ derôre tun a ba, a merê tu gey naṅ geré ayê bô wori, niṅba, kwo hô cêgê ba, yen a dôren sari a ré.»

Biṅé kêm na bay têriṅ

18 Na ta derômaran a yeṅ a Emen geléna mega wo bôri ré taari sa têriṅ kêm to biṅé ré li hen men, wô aṅga habiṅ bay ka bay li hen a men. Jé lêreji wo habiṅ bi wo hen, a jôriṅ biṅé henê tu kwôlê hen,

19 bi wo geré wo bay ré hônijni yi tu wolé hen. Emen bi naṅ yiri a gelji bêt bêt.

20 Kirija Emen na dṅj tô terare yeṅ kwôy kemnêṅ na, kwôni na hôn na ba ôbi gilij na iyeṅ ba, ré niṅba, aṅga ôbi na dî a gelé wo ôbi ré na i ba men, gel wo ôbi ré na naṅ née wo ré kerê ré kwôy men, aṅ ré na ôbi pôn nêṅ a ré na Emen.

Aṅ bay a kelê ré na kwôlê woji ré, hena ciré biri kwôlê ré ré.

²¹ Bi wo bay hôn wo Emen né ya hen iyôn haji kôba, bay ay kibri ré men, bay liri dosé ré a men, mega wo bay ré lê hen iyôn. Bi wo bay ré li hen iyôn na, bay li ré, aṅ erméréji na kwôlo déṅ iyôn mera men, môrji na bô dilemne a men, bay hôn ani kani ka dôri ré kwôy.

²² Bay kôl ciré na bay tu melênê, nijba, na bay galê dééṅ iyôn.

²³ Bi bay ré ay kibi dampare to Emen woṅ ôbi merê naṅ kwini hen na, bay kaṅ, aṅ ayji na kibi kamrê ka bay albe yi mega gawrê ka bay ba, a ma hen réba mega ciré môriṅ hen iyôn men, ka pôni yi môṅ tanare to noni iyôn men, ka yi môṅ kalaw iyôn a men.

²⁴ Na wô sa bi wo hen aṅa Emen né dô kôbri aṅ, aṅ bi bay ré li aṅga habiṅ bay ka bay ôriṅ doyriji hen. Bay ay yirji liṅ aṅgaṅ tayre bay ka hen.

²⁵ Tu kwôlê wo gengiṅ sa Emen hen na, bay dīri kwa aṅ bay bu na tô benare dī. Bay ay kibi ari dé ka Emen men, bay li jé biji a men, nijba, bay ay kibi ôbi dé are bay ka kêm hen né. Dôd wori ba, nana ayê na kibri ôbi kwôy kwôy dī. *Amên, bi yi geliṅ hen iyôn.

²⁶ Na hen iyôn aṅa Emen né dô kôbri aṅ, aṅ dīji li aṅgaṅ tayre bay ka bay gey lê hen. Yébé dī imṅê aṅ, aṅ yiṅ naṅ megêrji yébé.

²⁷ Imṅê kôba, li hen iyôn men. Bay dī yébé aṅ, aṅ na doṅ yiṅ naṅ imṅê ka dāṅgi a deréji dī. Bay li aṅgaṅ tayre naṅ megêrji imṅê. Bay li hen iyôn uwôliṅ na kwôlê sarji a gaṅ wô kibi têriṅ toji.

²⁸ Bijné bay ka iyôngi hen na, kanji henê Emen. An ôbi dô kôbri an, an bi ermé woji ré habij hen men, bi bay ré lij anga bay réé lê ré hen a men.

²⁹ Lê anğan derôre nan yirji a men, anğan lê ka habij gay gay wôn bôrji, an bay li tu bôriyare sa anga megêrji a men, bay lij yirji habrê men, bay lij megêrji terbére men, bay duu bijné men, bay nayrij men, bay lamij yirji men, bôrji habij nan megêrji men, bay lij megêrji jôm a men.

³⁰ Bay mène hini megêrji men, na bay bayi Emen men, bay tiiré megêrji men, uwôyrê yirji men, di dengôrji men, yirji gwaji sa ermé sa gwosoy lê têrij a kwôy kwôy men, bay bij balêrji kwôlê ré a men.

³¹ Bay li are baa ermé tôrji men, bay li anga bay kôl ciré lê hen né men, bay hôn peré megêrji ré men, bay bô tu ja to ka danji ré a men.

³² Bijné bay ka hen na, hôn dô wo Emen na ré kôl iyôn ba: «Bijné ka ré ay geré wo habij bi wo hen na, nê m temare.» Bay hôn hen iyôn haji kôba, bay lij are bay ka hen tumô tumô. Bay li hen iyôn mera ré nijba, kirija bay gel ka danji li anga habij ba, yirji dôrji damañ a.

2

Jerê kwôlê woj derôre wo Emen a sa jerê sa bijné

¹ Ôbi a, jôbi wo jeré kôl jeré na ôbi jerê kwôlê sa megêm a, an uwôlij kwôlê sarji a hen na, kwôni a dé bôri jalê sam a ré. Wôsa ju jô kwôlê sa megêm a menba, jôbi ju lij anga habij bay ka

hen ta men. Ôbi a, kem ré uwôlem kwôlê sam a hen.

² Bijné kaɲ bay lê aɲga habiɲ bay ka hen na, nana hôn mega wo kwôlo Emen ré uwôlji sarji a hen na, ré na jerê kwôlê woɲ tiri.

³ Jôbi wo jô kwôlê sa megêm a wô lê jériji wo habiɲ hen, menba, jôbi kôba ju li are bay ka hen men. Emen a sa jerê kwôlê sam a môj môj.

⁴ Dô ré ba, ju bô Emen mega ani ré wô wo ôbi li dô. Aɲ ôbi burem jog ré tô men, uwôl bôri a men. Hôn wo ôbi ré lêm na dô hen, aɲ bi jeré belij jé lêrem.

⁵ Jôbi bi wo hen na, sam iyêre men, ju gey belé jé lêrem ré men. Na hen iyôn a, ré yi mega jeré dayrê na jerê kwôlo Emen sam a iyôn hen. Já gelij gusiɲ wulê wo Emen a gelé bô tarê wori sa bijné bay ka iyôngi hen. Wulê bi wo hen na, ôbi a jerê kwôlê sa bijné kê m, naɲ jerê kwôlê woɲ derôre.

⁶ Ôbi a sa têbiɲ bijné kê m sa kôbriji i ba, naɲ jé lêri jé lêri.

⁷ Bijné ka pôni na bay dé yirji sa lê aɲga dôri a kwôy kwôy. Na hen iyôn a bay ré gey bi Emen né ay kibriji men, ré kôl kwôliji wo dôri men, bay gey uné merê tu geɲ wo naɲ kwini a men. Aɲ na bay a Emen né biji merê tu geɲ wo naɲ kwini bi wo hen.

⁸ Niɲba, bijné ka pôni biɲ Emen kwôlê ré men, bay gey kwôlê woɲ tiri ré, na aɲga habiɲ a bay ré li mera men. Bijné bay ka hen na, bay a gelé bô tarê wo Emen men, bô mênê wori a men.

⁹ Bijné kê m kaɲ bay lê habrê hen na, Emen a gelij tirji gusiɲ damaɲ. Jubɲê a gelij gusiɲ tumô

dema, ñijé ka na Jubnê ré hen ré gelij gusij tô.

¹⁰ Nijba, bay lê derê na, Emen a ayê kibriji men, ôbi a kelê kwôliji wo dôri men, a biji bô jalê a men. Ôbi a bij Jubnê tumô dema ré bij ñijé ka na Jubnê ré hen tô.

¹¹ Wôsa Emen na ôbi derê tu kwôni ré.

¹² Bijé ka li têrij baa henê tôô to Moyis hen na, bay a li têrij aṅ bay a mênê baa wo tôô ré li ani kani naṅ ci. Jubnê ba, hôn tôô to *Moyis hende to hen, aṅ ka mênê tôô hende to hen na, Emen a sa jerê kwôlê sarji a na naṅ tôô hende to hen men.

¹³ Na wô toyé tôô mera a kwôni ré yij kwo dôri tu Emen a ré, nijba, hena ôbi ré li tôô hende to hen dema, ré yij derôre tu Emen a tô.

¹⁴ Bijé ka na Jubnê ré hen na, bay hôn tôô to Moyis ré, nijba, ka pôni li naṅ sarji aṅga tôô genge hen. Bay li yirji môn ciré hôn tôô hende to hen, nijba, bay hône ré a men.

¹⁵ Bay gel na wo ari lê ka tôô ré gey hen na, ré yi na bôrji a men, ermé woji gel a men. Ta ta ermé woji uwôl kwôlê sarji a men, dô kwôlê sarji a men.

¹⁶ Aṅga en kôl kwôliji hen na, a yé tu wolé wulê wo Emen a bij Jésu Krist jerê kwôlê sa ñijé. Wulê bi wo hen na, ôbi a jerê kwôlê sa ñijé wô jé lêreji wo uwôbi hen mega Kwôlo Dôri wo en uwôl béréri hen kôl hen iyôn.

Jubnê naṅ tôô to Moyis

¹⁷ Kwonṅe kenbay Jubnê ba, ken kôl mega wo kené na Jubnê men, ken ñi yerṅge yi tôô a aṅ ken ñij denṅônṅe naṅ Emen.

18 Ken hôn, anɣa dôriɣ Emen na, tôô tori na gelenɣe geré bi kené dôriɣ tu anɣa dôri naɣ ka habiɣ.

19 Kenbay ken erem mega kené geliɣ bay tu tiɣ geré men, kené yé kiriɣ ka peranɣi ka biɣé ka mô dilemne a men,

20 ken kôl kené nê̄m geliɣ biɣé ka hôn ani ré hen are men, kené nê̄m geliɣ kamrê are a men, wôsa ken kôl mega wo kené hôn tôô to Emen hen iyônɣ niɣ, aɣ yi mega wo kené hôn na are kê̄m men, kené hôn na tu kwôlê a men.

21 Ken geliɣ biɣé are menba, wô mi a kené geliɣ yerɣe ré ba? Ken kôliɣ biɣé ré gômse ré menba, wô mi a kené gômse ba?

22 Ken kôliɣ biɣé ré yiɣ naɣ yébé biɣé ré menba, kenbay ken li wô mi men ba? Ken kôl kené gey kamrê ré menba, ken gômse anɣa biɣé biɣ kamrê bay ka hen wô mi sônɣ ba?

23 Ken di denɣônɣe damaɣ kôl iyônɣ ba: kené hôn tôô to Emen niɣ, niɣba, ken mê̄ne na tôô hende to hen, aɣ biɣé kôl kwôlo habiɣ gengiɣ sa Emen wô kebrenɣe wô mi sônɣ ba?

24 Na mega wo na liɣ bô magtubu to Emen a kôl iyônɣ ba: «Biɣé ka na Jubnê ré hen tiiré Emen wô kebrenɣe kenbay Jubnê.»

25 Kenbay Jubnê ken wal keɣ, gel wo kené na ka Emen. Hena kené li tôô to Moyis dô na, keɣ wo ken wal hen na, a lê naɣ ken, niɣba, hena kené li tôô hende to hen ré na, walê keɣ wonɣe bi wo hen na, yi mega kené wal ré tô iyônɣ.

26 Hena kwôni ré wal keɣ ré niɣba, li na tôô to Moyis na, tu Emen a ba, ôbi yi mega dîré wal

ken iyôn.

²⁷ Kenbay kañ Jubnê ba, Emen na bêngge tôô tori to na lij bô magtubu a hen kebrenge a menba, ken bi bay walênge ken menba, ken mênê tôô hende to hen. Bijné ka na Jubnê ré hen na, kwoji ba, bay wal ken né, nijba, hena bay ré bi kwôlê sa tôô hende to hen a na, na bay a jerê kwôlê sarnge a.

²⁸ Nijba, i a na Jub woñ tiri ba? Jub woñ tiri na, na kwo yi Jub nô na mera ré. Annga gel wo kwôni ré na kwo Emen na, na kwoñ walê ken wo bijné gel nañ tirji hen mera ré,

²⁹ nijba, Jub woñ tiri na, na kwo Emen bul ermé wori hen. Walê ken woñ tiri wo na kwo Tini Emen a lê bô gawra hen na, na kwôlo gengij sa tôô to lij bô magtubu to Emen a hen né. Emen a na ôbi ayê kibi gawra bi wo iyôngi hen, dîba, na bijné ré.

3

¹ Hena ré na iyôn ba, yé Jub ba, derêri yôn ba? Hena kwôni ré wal ken ba, li nañ dî na iyen ba?

² Li nañ bijné damañ nañ geré kwône. Dénge na derênge tôri ken toy: Emen na bijn na Jubnê kwôlê wori tumô.

³ A hena ka pônî ré bi kwôlê sara ré ba, a lê wo Emen a dé bê kwôlê wori baa ba?

⁴ Eñ eñ, na iyôn né. Hena gawrê ré na bay benare kêm haji kôba, Emen ba, na ôbi kelê kwôlê woñ tiri. Na mega wo na lij bô magtubu tori a kôl iyôn ba:

«Jôbi Emen hena jeré iyêl kwôlê ba, gawra hôn wo ré na kwôlê woñ tiri.

Hena kwôni ré uwôlem kwôlê sam a ba, kwôlê wôni wo a beré sam ba, naŋ.»

⁵ Kwôlê bi wo hen na, gawré kôl na hen iyôn hende to hen. Ka pôni a kelê habré wo niné li hen na, ré lê naŋ ðiné aŋ bay ré henê mega wo Emen ba, ré na ôbi lê aŋaŋ derôre. Hen ba, nija kôlji na kwôli mi ba? Nija kelê Emen ré li habij aŋa ré perêna hen ba? (En kôl na mega wo gawré kôlirij hen iyôn.)

⁶ Eŋ eŋ, na iyôn né kwôy. Hena Emen na ré na kwôni woŋ derôre ré ba, ôbi henaŋ ré jerê kwôlê sa ðiné na iyeŋ ba?

⁷ Hena kwôni ré kôl iyôn ba, ena ôbi benare, hen iyôn na, benare tijê hende to hen a lê aŋ ðiné a henê mega wo Emen ba, ré na kwôni woŋ tiri. Aŋ bay a heramiri wô sa bi wo hen. Iyôn ba, wô mi a kwôlê ré beré san wôsa ené na ôbi têrij sôn ba?

⁸ Ka pôni kôl iyôn ba: «Hena nana lêngge habré aŋ na gelij deré wo Emen ba, li mi ba?» Ka pôni kôlen kwôlo habij kôl iyôn ba ré na nôbi a ré kelê kwôlê bi wo hen. Emen a jerê kwôlê sa ðiné bay ka hen iyôŋgi a hen, aŋ jerê kwôli bi wo hen na ya.

Kwôni wo na woŋ derôre tumô Emen a ba, naŋ

⁹ Na kelê iyeŋ ba? Hen ba, nabay kaŋ Jubnê na, naa dê ðiné ka na Jubnê ré hen ba? Eŋ eŋ, nana dêji ré kwôy. Na en kôl tumô kôl iyôn ba: «Nabay kaŋ Jubnê men, ðiné ka na Jubnê ré hen a men na, na têrij a emê iyére sarna.»

10 Na mega bi wo na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«Kwôni woɲ derôre pôn nêɲ iyôn kôba ré naɲ tumô Emen a hen.

11 Kwôni pôn nêɲ iyôn wo hôn aɲgaɲ derôre ba, naɲ men,

kwo pôn nêɲ iyôn wo woge Emen kôba naɲ a men.

12 Bay kêm bul cêgeriji bij Emen men,

bay kêm ge kay men,

kwôni pôn nêɲ iyôn wo li aɲga dôri ba,

naɲ kwôy.

13 Aɲga so kibi kwôni a na,

na aɲga habij ka nêɲ deréri kwôni hen.

Kibriji kôl kwôlê woɲ benare men,

kwôli kelêrji ba yi mega gura kalaw wo duu bijé hen iyôn.

14 Bay tideré bijé men,

bay kôl na kwôlê woɲ dôre dôre kwôy kwôy men,

15 bay sê masê wô deré bijé a men.

16 Kirij ka bay ô ya na,

bay mêne are men,

bay gelij bijé gusij a men.

17 Bay hôn merê naɲ bô jalê naɲ bijé ré men,

18 bay harij Emen né a men.»

19 Kirija tôô geléna hen iyôn na, nana hôn wo aɲga hende ré geléna kêm hen na, ré gelij na ka Emen na biji tôô hende to hen men. Na ôbi á,

3:12 3: 12 Kurôn kibé 14: 1-3 **3:13 3: 13** Kurôn kibé 5: 10, 140: 4 **3:14 3: 14** Kurôn kibé 10: 7 **3:17 3: 17** Esay 59: 7-8, Gwosoy kwôlê 1: 16 **3:18 3: 18** Kurôn kibé 36: 2

Emen ré ßu kibi ßijé ka kôl ciré hôn né a ciré li hen, aɲ Emen a jeré kwôlê sarji a kêm.

²⁰ Na hen iyôn a, kwôni pôn nëɲ iyôn wo a kelé ðiré na kwoɲ derôre tumô Emen a wôsa ðiré li aɲga tôô ré kôl hen ba, aɲ. Tôô gel na têriɲ to ßijé nô bi bay ré hôn mera.

Emen gôlij aɲ gawra na iyeɲ ba?

²¹ Haw hen na, na Emen a gelij ßijé geré wo bay ré yij kaɲ derôre tumôri a. Geré bi wo hen na, na kwo ðaɲgi ðiba, na kwo tôô hen né. Geré bi wo hen na, tôô to *Moyis aɲ bay kibi Emen na kôl kwôli.

²² Geré bi wo ßijé a yij kaɲ derôre tumô Emen a hen na, na sa kibi aɲga Jésu Krist li hen. Emen bôl geré bi wo hen, ßij ßijé kêm ka bi bôrji sa Jésu a ðiba, na Jubné mera ré, wôsa Emen dô tu kwôni ré.

²³ ßijé kêm li têriɲ aɲ bay kelaɲ aɲ Emen men, bay a uɲé hini emê wori ré a men.

²⁴ Nijba, bô Emen dô aɲ ci na ðéɲ iyôn, aɲa ôbi ré biji yi ßijé kaɲ derôre tiri a hen. Ôbi li hen iyôn aɲ geré wo Krist Jésu dôrji bô têriɲ a hen.

²⁵ Emen a ayêri dé bi ré ma aɲ bi kwôbriri ré dô têriɲ toji sarji a aɲ. Hena bay ré bi bôrji sa Jésu Krist a ba, ôbi a dé bôri jalê sarji a. Ôbi li hen iyôn bi ßijé ré hôn wo ðiré na kwoɲ derôre. Têriɲ to ßijé na li tumô hen na, Emen na pôrji wô sare ré.

²⁶ Wôsa ôbi na uwôl bôri. Nijba, haw hen na, ôbi gel iyeɲ a ðiré bi ßijé ré yi kaɲ derôre ba men, ôbi gey yé kwôni woɲ derôre men, ßijé ka

ré bi bôrji sa Jésu a hen kôba, dîré biji ré yi kan derôre men.

²⁷ Hena ré na hen iyôn ba, ani ka naa dij denğôrna hen ya ba? Eñ eñ, ani nañ. Anğa dôri ba, na bê bôô sa Jésu Krist a dîba, na bê kwôlê wona sa tôô a ré. Iyôn ba, ani ka naa dij denğôrna ba, nañ.

²⁸ Nana hôn wo Emen né bijñ bîné ré yi kan derôre na sa kibi bê bôô woji sa Jésu a dîba, na wô wo bay ré li tôô to Moyis hen né.

²⁹ Ken erem mega wo Emen ré na Emen wo Jubnê mera ba? Bîné ka na Jubnê ré hen kôba, na kari men ré ba? Ôbi na Emen woji a men.

³⁰ Emen na pôn nêñ hari. Hena Jubnê ré bi bôrji sa Jésu Krist a na, ôbi a biji bay a yé kan derôre tiri a. Kwo bîné ka na Jubnê ré hen kôba, na hen iyôn men, hena bay ré bi bôrji sa Jésu Krist a.

³¹ Mega wo kôlij Emen ré bijñ bîné ré yi kan derôre wô kibi bê bôô woji sa Jésu a hen ba, kôl na wo nana kanjñ tôô ba? Eñ eñ, na iyôn né. Ôbi bi wo hen dema nana gelij derê tôô tô.

4

Anğan gelé ka Abraham gel

¹ Erména sa môyrena *Abraham a, kwôli mi a nana erem gengjñ sari ba? Men, na mi a ôbi ré uwôn kôbi Emen a gengjñ sa yirji woñ gawra hen ba?

² Hena Emen na ré biri yi kwôni woñ derôre tiri a wô ari lêri ka dôri na, Abraham henañ né di

denḡôri ba, ré na tiri niḡba, ôbi nêḡm dê denḡôri tumô Emen a ré.

³ Toyênḡge kwôlo magtubu to Emen kôl kôl iyôn ba: «Abraham bi bôri sa Emen a, na ôbi a, Emen né biri yi kwôni woḡ derôre tiri hen.»

⁴ Henênḡge wo hena kwôni ré li jé aḡa bay ré têtîri na, na sa kôbri wori dîba, bay biri na dên iyôn né.

⁵ Niḡba, hena kwôni ré li ani kaḡ dên tu Emen ré, aḡa ré bi bôri sa Emen woḡ ôbi berê tu ja to bay têtîḡ hen na, naḡ ayê bôo wori bi wo hen na, Emen a biri yé kwôni woḡ derôre tiri a.

⁶ Kelma Dabid kôba, na kôl kwôlê bi wo hen iyôn tumô men. Ôbi na kôl kwôli bîjé ka Emen bîji yi kaḡ derôre tiri a dîba, ôbi bi bôri sa jé lêreji a ré. Bîjé bay ka hen na, yi derê yi wô sarji.

⁷ Ôbi kôl iyôn ba:

«Bîjé ka Emen dî bôri jal sa têtîḡ toji a hen na, ré na ka yi derê ré yi wô sarji.

Bîjé bay ka Emen dô têtîḡ toji aḡ hen na, na bay yi derê.

⁸ Yi derê yi wô sa gawra wo Kelma Emen bîri naḡ kwôli têtîḡ tori a ré hen.»

⁹ Kwôlo kelma Dabid na kôl hen ba, na kôl gengîḡ na sa bay walê keḡ a, yirji ré derêji mera ba? Eḡ eḡ, ka wal keḡ né hen kôba, bay a lê yi derê a men. Nana toy mega wo Emen né bô Abraham môḡ kwôni woḡ derôre tiri a, wô bôri wo ôbi bi sari a.

¹⁰ Kirija Abraham na yij kwôni woɗ derôre tu Emen a hen ba, ôbi na wal keɗ nij laba, na wal ré tô ba? Wulê bi wo hen na, ôbi na wal keɗ né tô a men.

¹¹ Keɗ wo Abraham na wal hen na, na aɗga gel wo ôbi na ré bi bôri sa Emen a nij men, Emen na ré biri yi kwôni woɗ derôre tiri a kirija ôbi na bi bay wali keɗ ré tô hen a men. Na ôbi wo hen, aɗa Abraham ré na iba ñipé ka wal keɗ né nijba, bi bôrji sa Emen a, aɗ ôbi bôrji mega ñipé kaɗ derôre hen.

¹² B'ipé ka wal keɗ hen kôba, Abraham na ibarji men nijba, bi bay li môɗ ôbi na lij hen iyôɗ men, wôsa pa dema ôbi na ré wal keɗ tô na, ôbi na bi bôri sa Emen a nij.

Aɗga Emen genge ñiré béna hen na, naa upé naɗ geré wo ayê bôô

¹³ Emen na genge ñiré bij Abraham naɗ kwôɗgêri sa terare. Aɗga Emen na genge ñiré bij Abraham hen na, ôbi na genge wô wo Abraham na li tôô ba? Ôbi na kôl hen iyôɗ, na wôsa Abraham na bi bôri sari a aɗ yij kwôni woɗ derôre tiri.

¹⁴ Hena ré na ñipé ka li tôô a ré upé aɗga Emen genge hen na, iyôɗ ba, ñipé ka bi bôrji sari a hen na, bay bi na ñéɗ iyôɗ, aɗ aɗga Emen na genge hen kôba, a yé ani tirji a ré a men.

¹⁵ Na hen iyôɗ, wôsa tôô li aɗ bô Emen taari sa ñipé, wôsa bay li tôô hende to hen né. Hena tôô na ré naɗ ba, kwôni henaɗ ré mênêre ba?

¹⁶ Iyôɗ ba, aɗga Emen na genge hen na, na wô sa ñipé ka bi bôrji sari a hen. Ôbi li hen

iyôn wô gelij bô derê wori. Ôbi gey bij kwôngê *Abraham kêm dîba, bij na bîné ka bi bôrji sa tôô to *Moyis a hen mera ré, nijba, ôbi bij bîné kêm ka bi bôrji sari a, mega Abraham na bij bôri sari a hen iyôn men, wôsa Abraham na ibarna nabay kêm.

¹⁷ Na mega wo na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «En dém ju yi môy tô yê bîné kwône.» Tu Emen a na, Abraham na ibarna wô kibi bê bôô wori sari a. Na Emen bi wo hen a na ôbi bij bîné ka ma ji si men, kirija ôbi ay tôri na, anja nan kôba, ôbi biji yi ya a men.

¹⁸ Kirija bîné na bô mega geré dé bôô sa Emen a ré nan hen iyôn haji kôba, Abraham ba, na dî bôri sa Emen a men, na bi bôri sari a men. Na hen iyôn ana Emen né li anja ôbi na genge dîré lê bij Abraham hen, an ôbi yij iba tô yê bîné kwône mega Emen na kôli kôl iyôn ba: «Kwôngê a kwônê.»

¹⁹ Wulê bi wo Emen na kôli hen na, elê Abraham na a nê mê arew ley, an ôbi hôn wo dîré na kwo hali nij men, Sara kôba, yê wore ré nan a men, nijba, ôbi bi bôri sa Emen a ré lê anja ôbi na ré genge hen biri.

²⁰ Ôbi hôn wo dîré uné anja Emen na genge dîré biri hen, an ôbi meremné ré, nijba, bôri wo ôbi bi sa Emen a hen na, biri néri an ôbi heramiri.

²¹ Ôbi hôn hôn dô sari a wo Emen ré ôrij nan néé wou lij anja ôbi ré genge dîré lê biri hen.

²² Na ôbi wo hen ana, Emen né biri yi kwôni

woj derôre tiri a hen.

²³ Kwôlo na lij bô magtubu a kôl iyôn ba: «Emen ré bôôri mega kwôni woj derôre tiri a» hen na, na lij hen iyôn gengij na sa Abraham pini mera ré.

²⁴ Bay li hen iyôn na wô sarna, aŋ hena nana bi bôrna sa Emen wo bij Kelma wona Jêsu ji si perê ka ma a hen na, ôbi a berêna mega bijé kaŋ derôre tiri a men.

²⁵ Jêsu bi wo hen na, Emen na uwôli kôbi bijé, aŋ bi ré ma wô kibi têrij tona, menba, ôbi biri ji si perê bijé ka ma a, aŋ bi nana yij bijé kaŋ derôre tiri a men.

5

Jêsu hô dayêna naŋ Emen

¹ Mega hen iyôn na, Emen berêna mega bijé kaŋ derôre tiri a wô kibi ayê bôô wona, aŋ haw hen nana mô ré bô jalê naŋ Emen sa kibi aŋga Kelma wona Jêsu Krist li hen.

² Na ôbi a belê geré bi Emen né béna derê wori wô kibi bôrna wo nana bi sa Jêsu a hen. Na bô derê bi wo hen a nana mô bôô a haw hen men, nana lij yi derê a men, wôsa nana dî bôrna mega Emen né sa béna hini emê wori men.

³ Nana li yi derê na wô bi wo hen mera ré, nijba, naa li yi derê kirija nana mô bô gusij a ba, ré geléna ulê bôô.

⁴ Kirija nana uwôl bôrna hen iyôn na, a béna beré bôrna iyêrê hen iyôn men, bôrna wo nana bu iyêre hen, a béna dé bôô sa Emen a men.

⁵ Hena nana dî bôrna hen iyôn na, a yé senje ré, wôsa Emen na geléna geyé wo dîré geyéna hen. Añ na Tini to ôbi na béna hen a gelé.

⁶ Kwôlo en kôl hen na, en kôl na wo ca ba, néé wo na nana gôlijñ nañ yerna ba, nañ. Wulê bi wo hen na, *Krist sa ma wô sarna nabay kañ bay têrijñ. Na wulê wo Emen na genge.

⁷ Bi kwôni ré ma wô kibi kwôni woñ derôre na, nana hôn wo ré na aña iyêre gañ. Hena ôbi na ré na ôbi lê derê a men ley dema kwôni ré geyé ma wô kibri.

⁸ Nipba, Jésu Krist ba, ma wô sarna kirijna nana bañ bô têrijñ a tô. Na hen iyôn a Emen né geléna geyé wo dîré geyéna hen.

⁹ Na nañ kwôbri Jésu Krist wo ma wô sarna hen aña, Emen né berêna mega ßipé kañ derôre tiri a hen. Na hen iyôn a, nana hôn wo Jésu Krist réé gôlijñ nañ na, añ bi bô Emen né taari sarna ré nijñ.

¹⁰ Ca kirijna na nana bay bayi Emen tô hen na, ôbi na hô bi nana bijñ pôn nañ dî nañ temay Kemari. Añ haw hen wo nana bijñ nañ dî hen na, nana hôn dô wo ôbi réé gôlijñ nañ na yôd wôsa Kemari mô tu geñ.

¹¹ Na hen iyôn mera ré. Nana li yi derê tumô Emen nañ geré wo Kelma wona Jésu Krist, añ nana li yi derê wôsa ôbi a derê tumôrna ôrijñ ligi Emen a añ bi nana hô bijñ pôn nañ dî.

Kwôlo gengijñ sa si Adam nañ Krist

¹² Na gawra pôn nêñ a lê têrijñ menba, hende gôr sa terare nà. Na wô kibi têrijñ hende to hen aña, ßipé ré mañ hen. Na hen iyôn a, temare ré

gôr kirij kêm men, duu gawrê kêm a men, wôsa bay kêm li têrij.

¹³ Têrij na yi sa terare a nà nij dema Emen na ré bij *Moyis tôô tô. Wulê wo tôô na nañ tô hen na, Emen na uwôl kwôlê sa bijé kwôli têrij toji ré.

¹⁴ Nijba, hen iyôn hari kôba, wulê wo Adam a yeñ kwôy sañ sa kwo Moyis a na, temare na ôm iyére sa bijé kêm. Bi wo têrij toji na yi mega to Adam to na bij kwôlê sa Emen a ré hen iyôn né.

Adam na na tini kwo a era hen.

¹⁵ Bijé bay ka wôô hen na, gelijji ré. Wôsa têrij to Adam na li hen na, a némij nañ anga Emen béna hen né. Na tiri, bijé kwône ma wô kibi têrij to gawra pôn nêñ a lê, nijba, bô derê wo Emen dê añ sôn. Ôbi tô kibri damañ sa bijé kwône déñ iyôn men, liji dô wô kibi Jêsu Krist a men.

¹⁶ Anga Emen bi na, yi gelij gay dîba, yi mega têrij né. Têrij to gawra pôn nêñ li hen na, li añ Emen uwôl kwôlê sa bijé. Nijba, kirija Emen li bô derê wori nañ bijé, bi wo bay li têrij damañ hen haji kôba, ôbi biji yi bijé kañ derôre añ kwôlê a beré sarji ré nij.

¹⁷ Na tiri, gawra pôn nêñ a lê têrij menba, temare ôm iyére sa gawrê kêm wô kibi têrij tori hende to hen. Hen iyôn ba, nana hôn wo sa kibi Jêsu Krist pôn nêñ na, nana uwôn are damañ. Bijé ka Emen biji bô derê wori damañ añ biji yi kañ derôre tiri a hen na, bay a merê tu geñ nañ kwiniji men, bay gôlij sa are kêm, sa kibi gawra pôn nêñ, ôbi a na Jêsu Krist.

¹⁸ Na ôbi á, nana gel wo kwôlê fu sa bijé kêm

sa kibi Adam pôn nêḡ wo li têriḡ hen men, sa kibi Jêsu Krist pôn nêḡ wo li anḡa dôri hen a lê aḡa kwôlê ré bu sa bîné kêm né hen men, ôbi bîji mô tu geḡ naḡ kwiniḡi a men.

¹⁹ Nana gel wo bîné kwône yi bay têriḡ wô kibi gawra pôn nêḡ wo bîḡ Emen kwôlê ré hen iyôḡ na, bîné kwône yi kaḡ derôre tiri a wô kibi bê kwôlê wo Jêsu Krist pôn nêḡ men.

²⁰ Emen na bîḡ bîné tôô to Moyis bi têriḡ toji ré ô tumô tumô menba, kirîḡa têriḡ to bîné ô tumô tumô hen iyôḡ na, bô derê wo Emen kôba, ô tumô tumô dé aḡ sôḡ.

²¹ Na hen iyôḡ a, bô derê wo Emen ré li aḡ bîné yi kaḡ derôre tiri a, mega wo têriḡ ôriḡ naḡ néé woḡ diriḡ gawrê hen iyôḡ men. Bô derê wori bi wo hen li aḡ nana môriḡ tu geḡ naḡ kununa aḡ na Kelma wona Jêsu Krist a belê geré béna.

6

Nana ma tô têriḡ a niḡba, nana mô tu geḡ naḡ geré wo Jêsu

¹ Hena ré na hen iyôḡ ba, naa kelê kwôli mi ba? Hena ré na hen iyôḡ ba, naa lê têriḡ aḡ bi Emen né béna bô derê wori damaḡ a ba?

² Eḡ eḡ, na hen iyôḡ né kwôy. Kwo gengiḡ sa têriḡ ba, nana ma aḡ nana nêḡ merê bô têriḡ a ré kwôy niḡ.

³ Ken hôn dô kirîḡa bay na lêna batêḡ hen na, ken hôn wo na nana bîḡ pôn naḡ Jêsu Krist hen iyôḡ haḡge ba? Wulê bi wo hen na, nana ma naḡ dî men.

⁴ Kirija bay na lêna batêm hen na, nana ma nañ dî men, bay eména nañ dî men, añ bi jé lêrena ré yi na anğa kôrbi mega wo Ibarna Emen bi Jésu ji si kampê nañ néé wori wo gôliñ sa are kê m hen.

⁵ Na tiri, nana ma môñ ôbi iyôñ aña nana biñ pôn nañ dî hen. Mega wo hen iyôñ na, nana biñ pôn nañ dî sa kwo gengiñ sa jê sé kampê wori wo ôbi jiñ siñ kampê hen iyôñ men.

⁶ Nana hôn wo kirija Jésu na ma sa gurô tagelê hen na, Emen na bér jé lêrena wo cay hen ya men, añ bi yi woñ têriñ ré ma men, bi têriñ ré lêna lemnare ré niñ a men.

⁷ Wôsa têriñ ôriñ nañ néé sa kwôni wo ma hen ré niñ yôd.

⁸ Nabay nañ *Krist nana manje, ôbi a nana hôn wo nana merê tu geñ nañ dî men hen.

⁹ Men, nana hôn wo Jésu Krist wo ré ji si kampê hen na, réé ma ré niñ yôd men, temare ré ôriñ nañ néé sari a ré niñ a men.

¹⁰ Kirija ôbi ma na, ôbi dô yiri añ yi têriñ a têê pôn yôd, añ haw hen wo ôbi mô tu geñ hen na, ôbi li are kê m ermiñ na sa Emen a.

¹¹ Nañ ken kôba, na hen iyôñ men. Henênge mega wo kené ma niñ añ kené dô yerñge yi têriñ a yôd añ niñ. Añ haw hen ken mô tu geñ tumô Emen a sa kibi biñare pôn tonje nañ Jésu Krist.

¹² Mega na hen iyôñ na, bi têriñ ré hô uwôn néé sa kurôngi yerñge a ré niñ yôd. Men ken mô wô bê kwôlê sa anğa habiñ ka kurôngi yi gey hen né a men.

¹³ Dénge bi têriñ ré hô uwôn geré si kwa yerñge wo pôni a wô liñ habrê ré niñ. Niñba,

ken ay yerŋge bij Emen mega bijé ka ma aŋ béér hen iyôŋ men, ken ay yerŋge biri yôd aŋ bi ôbi perêŋge liŋ aŋgaŋ derôre.

¹⁴ Iyôŋ ba, têriŋ a gôliŋ sarŋge ré niŋ wôsa ken mô tô tô to *Moyis ré niŋ, niŋba, ken mô na bô bô derê wo Emen a.

Nana limé ka Emen laba, ka têriŋ dī ba?

¹⁵ Hen ba, naa kelê kwôli mi ba? Naa lê têriŋ wô wo nana mô tô tô to Moyis a ré niŋ, niŋba, nana mô na tô bô bô derê wo Emen a ba? Eŋ eŋ, na hen iyôŋ né kwôy.

¹⁶ Ken hôn mega wo hena kené ay yerŋge bij kwôni aŋ ken kôli kené biri kwôlê ba, ken yi na limé kari iyôŋ ré ba? Hena têriŋ ré gôliŋ sarŋge ba, kena limé kare aŋ ken woge na temare sarŋge a, niŋba, hena kené bij Emen kwôlê ba, kena limé kari men, ka yé gawrê kaŋ derôre tiri a a men.

¹⁷ Na kena limé ka têriŋ ca tumô ré ba? Niŋba, haw hen na, ken bi kwôlê sa kwôlê woŋ tiri a wo bay na gelêŋge hen naŋ bôô pôn. Iyôŋ ba, na liŋge Emen dosé wô sa are bay ka hen kêŋ.

¹⁸ Iyôŋ ba, kena limé ka têriŋ ré niŋ, wôsa Emen derêŋge aŋ ken yi na limé kari, aŋ bi jé lêreŋge ré yi kwôŋ derôre.

¹⁹ En ay limé gengiŋ naŋ are bay ka hen, aŋ bi kené hôn, wôsa ken jal sa henê are a gaŋ. Tumô ba, na ken ay yerŋge yôd wô liŋ habré men, ken li têriŋ hende kêŋ hen ôriŋ tumô tumô mega wo na ken liŋ ca tumô hen iyôŋ. Aŋ na kena limé kaji. Niŋba, haw hen na, ken ayêŋge yerŋge bij Emen yôd wô liŋ aŋgaŋ derôre aŋ bi jé lêreŋge yiŋ kwo séli, aŋ ken yiŋ limé kaji men.

²⁰ Ca ba, na kena limé ka têriŋ kwôy kwôy men, ani ka na beréŋge eren bi kené li anŋa Emen gey hen kôba, naŋ a men.

²¹ Wulê bi wo na, ken liŋ anŋa habiŋ aŋ tayre dêŋge sara kemnêŋ kemnêŋ hen na, na mi ka dôri a kené uwôŋ ya ba? Are bay ka hen na, ôriŋ naŋ gawra na kini temare a dî.

²² Niŋba, haw hen na, kena limé ka têriŋ ré niŋ, mega wo Emen derêŋge kibé hen na, ken yi na limé kari niŋ. Iyôŋ ba, anŋa dôri kaŋ uné na, na lê jéreŋge wo a yé kwo séli men, deré kibri ba, ka merê tu geŋ naŋ kunuŋge a men.

²³ Hena kwôni ré li têriŋ ba, anŋaŋ têbê sa kôbri ba, na temare. Niŋba, anŋa Emen biŋ gawrê d'êŋ iyôŋ hen na, na merê tu geŋ wo naŋ kwini. Ôbi béna na wô wo nana biŋ pôn naŋ Kelma wona Jêsu Krist.

7

Tôô to Moyis naŋ néé sarna ré niŋ

¹ Yênen, na kelêŋge kenbay ka ken hôn tôô hen ken toy. Ken hôn mega wo tôô ré ôriŋ naŋ néé sa kwôni a na, na kirija ôbi ré môriŋ tu geŋ tôô mera ré ba?

² Na gengêŋge naŋ iyore to kurôre ya. Kirija kurôre bi wo hen mô tu geŋ baa ya tô na, hende a kaŋêri aŋ ôriŋ wô kwo d'angi ré wôsa tôô haare naŋ kurôre baa ya. Niŋba, hena ôbi ré ma na, tôô to na haare naŋ kurôre hen na, li ani naŋ tu ré niŋ.

³ Hena kurôre ré ma ré tôô aŋa hende ré enŋe iba wo d'angi na, hende yiŋ na yiŋare toŋ têriŋ.

Nijba, hena ôbi ré ma nij na, hende na sare senje. Hena hende ré gey enjé iba wo dɔŋgi kôba, a enjé dîba, kwôni a jôre ré men, hende yij na yijare toj têrij hen ré men.

⁴ Yênen, kwonje kenbay kôba, na hen iyôn men. Kwo gengij sa tôô ba, ken ma naj dî, wô kibi bijare tonje naj *Krist. Ôbi a, kené na kari ôbi wo Emen biri ji si kamjê hen. Kena ðijé kari aj bi jé lêrenje ré yij kwo dôri tu Emen a.

⁵ Ca kirija na nana lij anja bôrna na gey tô hen na, tôô na gel wo anja nà ré na têrij men, ka hen ré na têrij men. Kirija geléna hen iyôn na, nana gey lê têrij hende to hen damaŋ a, aj têrij hende to hen nôgêna bi a kibi temare a.

⁶ Ca ba, na nana limé ka tôô to *Moyis, nijba, haw hen na, tôô to na beréna lemnare hen na, yi mega nana ma tôre a nij. Na hen iyôn a, Emen né deréna tôre a hen. Aj haw hen jé wo Emen wo nana li hen na, na kwo kôrbi wo Tini Emen a geléna dîba, na naj kwo tôô to Moyis to lij bô magtubu a hen né.

Tôô naj têrij

⁷ Hen ba, gel wo tôô to Moyis na ré habij ba? Eŋ eŋ, na iyôn né, nijba, hena tôô henaŋ ré naj ba, ré ené henê wo têrij ré na anja habij tumô Emen a ré. A hena tôô henaŋ ré kôl iyôn ba: «Já lê tu bôriyare ré» réba ré ené henê tu bôriyare ré habij na iyeŋ ba?

⁸ Nijba, na henê bi wo en hôn tôô hen aja, têrij ré uwônij kene yen a hen men, na ôbi a, ené lij tu bôriyare sa anja gay gay a hen men. A hena tôô ré naj ba, néé têrij kôba, naj men.

⁹ Ca wo na en hônij tôô ré tô hen na, na en mô tu geɲ, niɲba, kirijna en hôn tôô na niɲ dema ené lij têrijn hen.

¹⁰ Ôbi a, ené maɲ wô kebre. Wôsa Emen bi tôô bi ré bij biɲé mô tu geɲ menba, hende hô bilij temay deréren.

¹¹ Ôbi a, kirijna ené hôn tôô menba, têrijn uwôrijn kene yen a aɲ lamen en li têrijn aɲ yij temay deréren.

¹² Iyôn ba, Emen a dé tôô, aɲ kwôlo yi bô a kêm hen na, na kwo séli men, kwôlê bi wo hen, na kwop derôre men, kwo dôri a men.

¹³ Hen ba, na Kwôlo Dôri bi wo hen, a deren hen ba? Eɲ eɲ, na iyôn né. Na têrijn a deren dî. Aɲ li aɲ hende bu tô kôbi Kwôlo Dôri bi wo hen aɲa, na ré deren hen. Na hen iyôn a, sa kibi tôô a nana hôn wo têrijn ré na aɲga habij damaɲ hen.

Têrijn gôlij sa gawra

¹⁴ Nana hôn wo tôô na, ré yi gengij na sa Tini Emen, niɲba, nôbi ena gawra mera aɲa ené yij lema wo têrijn hen.

¹⁵ Aɲ aɲga en li hen na, en hôn tôrji ré. Wôsa aɲga en gey lê hen ba, en li ré menba, ka en gey lê ré kwôy hen a ené li dî men.

¹⁶ Hena ené kaɲ aɲga habij ka en li hen ba, en hôn wo tôô na ré dô.

¹⁷ Ôbi a, kirijna ené li habij ba, na nôbi a lê hen né, niɲba, na têrijn to bôn a hen lê habré hen.

¹⁸ En hôn wo lê aɲga dôri ré aɲa yen a. Aɲ aɲa ermé wujê wop gawra na, en gey lê aɲga dôri hapê, niɲba, en nêm né.

¹⁹ Anğa dôri ka ené lê hen na, en li ré, aṅ na ka habiṅ ka en gey lê ré hen, a ené hô li dî men.

²⁰ Hena ené li anğa habiṅ ka en gey lê ré hen na, na nôbi a lê hen né, niṅba, na têriṅ to yi yen a hen a lê hen.

²¹ Anğa en gel yen a na: en gey lê anğa dôri niṅba, têriṅ a gasê yé tumôn a dî.

²² Bôn a ba, yen dôren sa tôô to Emen a hapê,

²³ niṅba, anğa habiṅ ka yi bôn a hen na, li kumbul naṅ ka dôri ka en hôn hen. Anğa habiṅ bay ka yi yen a hen, a lê aṅa ené yiṅ lema wo têriṅ hen.

²⁴ Ayi! na lê iyeṅ ba? I a dôren kôbi yen wo ôriṅ naṅ en kibi temare a hen ba?

²⁵ Na Emen a dôren kibi a naṅ néé wo Kelma wona Jêsu Krist, aṅ en liri dosé naṅ bôn pôn. Ôbi a, ré naṅ bô geyé wuṅê na, ené gey bê kwôlê sa tôô to Emen a, niṅba, naṅ iya wuṅê woṅ gawra hen na, ena lema wo têriṅ.

8

Merê tu geṅ wo Tunu toṅ hendi bô bôrê biṅ biṅé

¹ Iyôn ba, haw hen na, Emen a ulê kwôlê sa biṅé ka biṅ pôn naṅ Jêsu Krist hen ré niṅ.

² Wôsa néé wo Tunu toṅ hendi bô bôrê wo béna merê tu geṅ woṅ tiri hen na, hena na ligi Jêsu Krist a. Men, ôm iyére san a aṅ ena lema wo têriṅ naṅ kwo temare ré niṅ.

³ Tôô to *Moyis na nê m lê bi nana mô tu geṅ ré, wôsa nana gawrê ka iya men, nana nê m bê kwôlê sa tôô a ré a men. Niṅba, anğa tôô na nê m

lê ré na, Emen liji. Ôbi a, ôbi ré jéj nañ Kemari sa terare a nà, bi ré bul yiri gawra añ ré gelij nañ nabay kañ bay têrij bay ka hen iyôñ men, ré ma wô sa têrij tona a men. Na hen iyôñ a, Emen na ré jô kwôlê sa têrij to yi bô gawrê hen.

⁴ Ôbi li hen iyôñ bi nana lij tôô to Moyis dô jêd, nabay ka nana ô tô néé wo Tunu top hendi bô bôré a díba, tô kwo kurôngi yi a ré nij hen.

⁵ Bijé ka li aña bôrji gey hen na, ermé woji yi na sa aňgaji bay ka hen, nijba, ka li aña dôrij Tunu hen na, ermé woji yi na sa aña dôrij Tunu a dí.

⁶ Hena nana erem na sa aña dôrij kurôngi yi a kwôy kwôy na, nana woge na temare, nijba, hena nana erem na sa aña dôrij Tunu a kwôy kwôy na, naa merê tu geñ men, naa upé bô jalê a men.

⁷ Bijé ka erem na sa aña bôrji gey a kwôy kwôy hen na, na bay bayi Emen, wôsa bay bi kwôlê sa tôô Emen a ré. Tiri wori ba, bay nêmené.

⁸ Bijé ka li aña bôrji gey kwôy kwôy hen na, bay a nêmené dé tu Emen né.

⁹ Kenbay na, jé lêrenge na kwo kurôngi yi ré nijba, na kwo Tini Emen, hena hende ré mô bôrnge a tiri a men. Ôbi a, kwôni wo Tini *Krist ré nañ bôri a ba, na kwori ré hen.

¹⁰ Hena Krist ré mô bôrnge a ba, Tini a bérge ka merê tu geñ, wôsa kené na bijé kañ derôre tu Emen a. Nijba, kurôngi yerenge ô na kibi temare a wô kibi têrij to ken li hen.

¹¹ Hena Tini Emen wo na bij Jésu Krist na ji si kampê perê bijé ka ma a hen ré yi bôrnge a tiri

na, Emen bi wo hen a béngge ka merê tu geɲ hen iyôn men, wô kibi Tini to mô bônge a hen.

¹² A iyôn ba, yênen, bi jé lêrena bijɲ naɲ kwo Tunu toɲ hendi bô bônê dîba, bi bijɲ naɲ kwo kurôngi yi ré nijɲ.

¹³ Hena jé lêrengge ré na kwoɲ kurôngi yi ba, ka ma, nijba, hena kené li are naɲ néé wo Tunu toɲ hendi bô bônê na, ka mênê ka habijɲ ka yi yerɲge a hen kêɲ aɲ, ôbi a, kené môrijɲ tu geɲ hen.

¹⁴ Bijé kêɲ ka Tini Emen a derê tumôriji hen na, bay na kami Emen.

¹⁵ Tunu hende to Emen béngge hen na, na toɲ lemnare ré men, na toɲ kemnare ré a men, nijba, hende li aɲ ken yi kam Emen. Ôbi a, nana uwôn geré uwôgijɲ Emen: «Baba» hen.

¹⁶ Tunu hende to hen, a lê aɲa nana hôn dô bônna wo nana na kam Emen tiri a men hen.

¹⁷ Mega wo nana kamni hen iyôn na, naa upé naɲ Krist aɲga dôri ka ôbi dî gengijɲ sa bijé kari hen men. Na nabay ka Krist a upé are bay ka hen. Hena nana gelijɲ gusijɲ naɲ dî na, naa merê naɲ dî bô hini emê wori a men.

Aɲga dôri ka nana mô gem hen

¹⁸ En hôn wo gusijɲ to nana gelijɲ haw hen na, na ani ré dîba, a némijɲ naɲ hini emê wo Emen a sa béna hen né.

¹⁹ Ari dé ka Emen kêɲ mô gem wulê bi wo ôbi a gelé kamni tu wolé bi bijé ré gelji hen.

²⁰ Emen na pô ari déri aɲ bay yi mega ani ré. Bay ba, na gey bi ôbi ré bônriji mega ani ré iyôn

né, nijba, na ôbi a derê kôbri aɲ yirji a, nijba, aɲgaɲ dé bôô sara yi ya.

²¹ Wôsa wulê wo pôni na, ôbi a derê ari déri kêm bô lemnare a, aɲ bi bay ré mô sarji senje díba, bay ré mène ré men, bay ré sa uwôɲɲ hini emê mega kam Emen iyôɲ, aɲ ré môriɲ sarji senje men.

²² Nana hôn dô wo kirija Emen na ayiɲ tô dé aɲgari kwôy kemnêɲ na, ari déri bay ka hen, geliɲ na gusiɲ men, ɲôr baa ya môɲ yê wo ôl denɲô iyore hen iyôɲ men.

²³ Gusij hende to hen na, ari déri bay ka hen, a geliɲ piniji mera ré, nijba, nabay ka ôbi na béna Tini tumô dema na ré hô béna aɲgaɲ baliyare kari a tô hen kôba, na ɲôrê na hen iyôɲ hende to hen men, nana mô gem wulê wo Emen ré sa berêna mega kamni aɲ ré sa derêna bô gusiɲ hende to hen yôd nij hen.

²⁴ Emen gôliɲ naɲ na nijba, turna gel derê wori bi wo hen né tô. Iyôɲ hari kôba, nana dí bôrna sara. Hena nana gel are bay ka nana dí bôrna sara hen nij ba, a hô yé aɲgaɲ dé bôô sara sôɲ ba? Kirija tu kwôni gel are nij ba, a hô dé bôri sara ré nij.

²⁵ Nijba, na wô wo nana gel ré tô aɲa nana díɲ bôrna sara hen. Ôbi a, nana uwôliɲ bôrna môriɲ gemiɲ hen.

²⁶ Na ôbi á, Tunu toɲ hendi bô bôrê ré sa li naɲ na wôsa nana ka iya. Men, nana hôn gwosoy uwôliɲ Emen are ré a men. Aɲ na Tunu hende to hen, a hô gasê uwôlê Emen kebrena naɲ kwôlê wo gawra nê m kelê ré hen.

27 Aṅ Emen wo hôn aṅga yi bô gawrê hen na, ôbi hôn aṅga Tunu toṅ hendi bô bôrê gey hen. Wôsa hende gase uwôli are kibi bîné ka Emen naṅ gwosoy uwôlê wo dôriṅ Emen damaṅ hen.

28 Bîné kêm ka pur Emen hen na, ôbi uwôgeji naṅ gengé wori. Aṅ nana hôn mega wo aṅga habiṅ kêm ka sa sarji a hen na, Emen bul liṅ ka dôri biji.

29 Wôsa bîné kêm ka ôbi cobji tumô niṅ hen na, ôbi na genge tumô bi bay ré geliṅ naṅ Kemari iyôṅ aṅ bi Kemari ré yi kwo seri wo yênêri bay ka hen kêm.

30 Bîné bay ka ôbi genge ré yi kari hen na, ôbi na uwôgeji, ka ôbi uwôgeji bay ka hen na, ôbi bôrji mega bîné kaṅ derôre tiri a, ka ôbi bôrji mega bîné kaṅ derôre bay ka hen na, ôbi biji hini emê wori men.

Emen geyéna na naṅ kwini

31 Iyôṅ niṅ ba, kwôli mi a nana kelê sôṅ ba? Hena Emen né na kwona ba, i wo dṅangi a yé ôbi barena sôṅ ba?

32 Emen bi wo hen, jera Kemari ré niṅba, jori sa terare a nà bi ré sa ma wô sa bîné kêm. Mega ôbi béna Kemari hen iyôṅ na, ôbi a béna tô aṅga baa kêm hen a men.

33 Bîné ka Emen na cobji hen na, i a dṅiji kwôlê sarji a sôṅ ba? Wôsa na ôbi a bôrji mega bîné kaṅ derôre tiri a.

34 Men, i a nê mê perêji a men ba? Wôsa Jêsu Krist naṅ yiri ma wô sarna men, Emen biri ji si kamṅê aṅ ô merê sa kôbri woṅ gusurô a aṅ uwôli wô sarna.

³⁵ Peré wo Jésu Krist peréna hen na, na mi a karêna naɲ dī ba? Na bô emê laba, tu ɲa laba, gusiɲ to bay geléna hen laba, kurôɲ laba, erê tô senge laba, aɲga ômi laba, temare a karêna naɲ dī dī ba? Ani kani ka a karêna naɲ dī ba, naɲ.

³⁶ Mega wo na liɲ bô magtubu to Emen a kôl iyôɲ ba:

«Na wô kem jôbi a niné môriɲ kibi temare a kwôy kuriɲ tare hen men, tu ðiɲé a ba, nini yi mega gamgê kaɲ deré iyôɲ a men hen.»

³⁷ Niɲba, are bay ka lêna kêm hen na, nana gôliɲ sariɲ naɲ néé wo kwo peréna hen.

³⁸ Wôsa nôbi ba, en hôn wo ani kaɲ bay karêna naɲ dī aɲ jôri wo ré peréna ba, naɲ, temare, merê tu geɲ, *manê ka derômaran a, naɲ aɲgan néé ka gay gay bô kal a, ré na aɲga hawi hen, ka a era tô hen,

³⁹ néé wo tayii, kwo tôɲgii, ari dé Emen bay ka kêm hen a nê mê karêna naɲ peré wo ôbi peréna hen né, wôsa peré wori wo ôbi peréna hen na, ôbi geléna na naɲ aɲga Kelma wona Jésu Krist li hen.

9

Kwôlo gengiɲ sa Jubné

¹ Kwôlo na kelê hen na, na tu kwôlê, wôsa ena kwo Jésu Krist dība, na iyêlê benare ré. Naɲ geré wo Tunu toɲ hendi bô bôrê na, ermé wupê bi wo hen gelen wo kwôlê wupê ré na tu kwôlê.

² Tiri wori ba, bôn mêne daman men, denɲôn dônɲen yôôd a men.

³ Hena ré na aŋga ré yi derê wo balên Jubnê na, en gey wo Emen né ré tîmen mêne aŋ men, ré ré dôren yi *Krist a aŋ wô kibriji.

⁴ Bay na kam *Israyêl ka Emen a terêji ré yi kamni men, ôbi gelji dampare tori men, ôbi biŋ naŋ ci men, ôbi biji tôô men, ôbi gelji geré tibéri woŋ tiri hen men, ôbi genge biji aŋga gay gay hen a men.

⁵ Bay na kwôŋgê mômêrna kaŋ bay hini emê hen aŋ kirija Jêsu Krist era sa terare a nà mega gawra hen kôba, na tô môm woji a men. Bi heramê yi wô sa Emen woŋ ôbi sa are kêmen hen. *Amên, bi yi gelij hen iyôn.

⁶ Hen iyôn na, na wô wo aŋga Emen na genge lê hen na, ré naŋ niŋ ré. En kôl hen iyôn wôsa kam Israyêl ka pônî na kam Israyêl kaŋ tiri ka na kam Emen hen né.

⁷ Men, kwôŋgê *Abraham na kwône haji niŋba, na kwôŋgêri kaŋ tiri kêmen né, wôsa Emen na kôlij Abraham iyôn ba: «Kwôŋgêm ka kemam Isak a yé kwôŋgêm kaŋ tiri.»

⁸ Bô kwôlê bi wo hen na, kôl na iyôn ba, na kwôŋgêri ka bay yêji naŋ yîpare hen né, niŋba, na ka bay yêji sa kibi tôô to Emen na ay biŋ Abraham hen. Na bay a na kwôŋgêri kaŋ tiri hen dî.

⁹ Emen na genge kôl iyôn ba: «Na hera, iyôn ba, kirija en bulo hera hen na, Sara a yé kema iba niŋ.»

¹⁰ Na wô kwo Sara punu ré niŋba, Rébéka kôba, kamne ka wôô hen ibarji na pôn. Ôbi a

na môyrena Isak.

¹¹⁻¹² Gengij sa kamne bay ka wôô hen na, Emen na kôle iyôn ba: «Kemarê wo seri a yé mana wo kwon ôbi cêgeri.» Kirijna Emen na kôle hen na, bay na li ani kani ka dôri nan ka habij ré tô men, bay na yêr ré tô a men. Emen li hen iyôn gel wo anja dîrê gey lê ba, dîrê li men, dîrê dô gawra wori perê bîné, na wô uwôgê wo ôbi uwôgeri hen mera dîba, na wô jé lêri wo dôri hen ré.

¹³ Na mega wo na lijn bô magtubu to Emen a tumô kôl iyôn ba: «Nôbi Emen na en gey Jakwôb nijba, na en kan Esawu.»

¹⁴ A hen ba, naa kelê iyen ba? Naa kelê Emen ré li na anjan derôre ré ba? En en, naa kelê iyôn né.

¹⁵ Wôsa ôbi na kôlijn *Moyis tumô iyôn ba: «Kwôni wo en gey lê derê nan dî ba, na lê men, kwo en gey berê tu na tori kôba, na berê a men.»

¹⁶ Iyôn ba, kirijna Emen dô kwôni ba, dôri mera, wôsa ôbi bô tu na tori dîba, na wô bô geyé wo kwôni bi wo hen né men, na wô jé lêri wo dôri ré a men.

¹⁷ Na lijn bô magtubu to Emen gengij Parawôn kelma wo Ejipt a kôl iyôn ba: «En bem kenare an ené gelij bîné kê nêé wupê sam a men, bi henen ré om nan kirij kirij sa terare a na a men.»

¹⁸ Na ôbi á, nana hôn wo Emen ré li dô nan i i wo ôbi gey men, kwo ôbi biri li sa iyêre ba, li sa iyêre men.

Bô tarê wo Emen nay berê tu ja tori

¹⁹ Hena ré na hen iyôn ba, ka pôni a kôlen iyôn ba: «Wô mi a Emen né nay ñiné ka pôni wô kibi jé lêreji ba?» Wôsa na ôbi a geyé bi bay ré li hen iyôn.

²⁰ Jôbi gawra wo ju engere hen iyôn ba, ju na i men, a jeré gagij Emen kwôlê hen ba? Sa pôn bapa kôlirij ôbi jibéri wô mi a jeré juben hen iyôn ba? Eñ eñ, ôbi a kelê hen iyôn né.

²¹ Ôbi jibé na, na aŋga ôbi gey lê nay gerem ba, ôbi li mera. Ôbi gey ba, jô gerem derôre a aŋ kwari pôn ba, ôbi lij bapa wo yi nay jengêri men, kwari wo pôni ôbi lij bapa wo bay ômij are nay wulê wulê hen men.

²² Hena Emen né gey lê môj kwo ôbi jibé hen iyôn ba, kwom jôbi ba, dôlem iyeñ men ba? Ôbi gey ñiné ré hôn bô tarê wori men, néé wori a men. Na hen iyôn a, ôbi ré uwôlij bôri sa ka bôri tari sarji a, ka ré mênê men hen.

²³ Emen li hen iyôn wô geléna nabay ka ôbi bô tu ja tona hen derê wo dampare tori. Na nabay bay ka hen, a ôbi na ré ßu sa têrna bi nana uwôn derê wo dampare tori hende to hen hen.

²⁴ Nabay kêm nana ñiné ka ôbi tôrji bi ré yi kari hen, na Jubnê a ôbi ré tôrji mera ré, nijba, ôbi tô ñiné ka na Jubnê ré hen a men.

²⁵ Na mega wo kôlij bô magtubu to Osé a kôl iyôn ba:

«Ñiné ka ca ba, na na kañê ré hen na,
haw hen na uwôgêji ñiné kañê.

Tô yê wo tumô ba, en geyji ré hen na,

haw hen na kelêji <en geyénge>.

²⁶ Kirijn bay ka hen, ka na en kôlji:

<Kena ãijé kañê ré> hen na,
na kirijn bay ka hen gañ a ené uwôgêji kamnen
nôbi Emen woñ ôbi merê tu geñ hen.»

²⁷ Kwo Israyêl ba, *ôbi kibi Emen *Esay na kôl
kwôlê gengijn sarji kôl iyôn ba:

«Hena kam Israyêl na ré kwône mega haal wo
kibi cér a iyôn kôba,
ka Emen a gôlij nañ ci ba, damañ ré ded.

²⁸ Kelma Emen a era lew jerê kwôlê sa ãijé ka
sa terare a na.»

²⁹ Na mega wo Esay na kôl tumô kôl iyôn ba:

«Hena Emen Kelma wo na ôbi sa are kê m na ré
tô kwôngêrna ka pônî dî ré ba,
nana manje kê m mega ãijé ka *Sodôm nañ
*Gwomôr iyôn.»

Jubné kañ Kwôlo Dôri

³⁰ Iyôn ba, naa kelê kwôli mi ba? Naa kelê
mega wo ãijé ka na Jubné ré ba, na ré woge
geré woñ yij derôre tu Emen a ré, nijba, bay ré
yi kañ derôre tiri a wô bê bô woji sari a.

³¹ Kwo Jubné ba, wogeji wô lê tô wô yij
derôre tu Emen a, nijba, bay herijn geré.

³² Wô mi a bay herijn ba? Wôsa bay erem yañ
ba ciré yé ãijé kañ derôre tu Emen wô jé lêreji
añ bay bi bôrji sa Emen a ré. Añ yi mega bay ré
sê têrji yi keram woñ ôbi heré ãijé hen.

³³ Lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:
«Toyénge, na dé keram sa iyé Sijô,

añ bijné a sê têrji sara.
 Na keram wo bijné a herij wô kibri.
 Nijba, kwôni wo bi bôri sari a ba,
 tayre a diri ré ded.»

10

¹ Yênen, en gey naj bôn pôn wo balên Jubnê ré eraji bi Emen né gôlij naj ci. En uwôli hen iyôn damañ.

² En hôn dô wo bay gey lê jé bijn Emen tiri naj yi gwa nijba, yi gwa woji bi wo hen tôri dîj na sa henê are kaj tiri a hen né.

³ Bay hôn geré wo Emen li añ gawra yij kwon derôre tiri a hen né. Bay woge geré won yij derôre tu Emen a sa yirji a men. Na hen iyôn a, bay ré kaj geré wo Emen li añ kwôni a yij derôre tiri a hen hen.

⁴ En kôl hen iyôn wôsa kirijna Jêsu Krist era sa terare a nà ná, ôbi duu kibi tôô to *Moyis, añ ôbi li hen iyôn bi bijné ka ré bi bôrji sari a ná, bay a ré yé kaj derôre tu Emen a dî.

Emen gey gôlij naj bijné kêm

⁵ Moyis na li bô magtubu a tumô kôl wô yé derôre naj geré wo tôô. Ôbi na kôl iyôn ba: «Kwôni wo li tôô dô dô jêd ná, a merê tu geñ wô kebre.»

⁶ Geré wo bijné bijn bôrji sa Emen a añ yij kaj derôre hen na, yi gay. Bay li bô magtubu to Emen a gengij sa geré bi wo hen kôl iyôn ba: «Kôl bôm a iyôn ba: «I a dayê derômarañ a?» iyôn né.» (Kôlij *Krist bi ré herbo tôn ba.)

⁷ «Men, ju kôl iyôn ba: «I a herbé tô terare a?» iyôn né men.» (Kôlij Krist bi ré hena perê bijné ka ma hera ba.)

⁸ Nijba, magtubu to Emen hende to hen kôl iyôn ba: «Kwôli ayê bôô ré na dâ kwam a nij. Kwôlê bi wo hen yi na kem a men, bôôm a a men.» Na kwôli ayê bôô bi wo pôn hen a niné uwôl béréri bijn bijné, bi bay ré bi bôrji sa Emen a hen*.

⁹ A hena jeré kôl naj kem mega wo Jésu ré na Kelma men, hena jeré erem bôm a Emen né sijn naj dî perê bijné ka ma a a men na, Emen a gôlij naj ju.

¹⁰ Na bê wo nana bi bôrna sa Jésu tiri hen, a nana yij gawré naj derôre tu Emen a men, hena nana kôl naj kebrena Jésu ré na Kelma na, nâ upé gelê.

¹¹ Wôsa lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Bijné kêm ka bi bôrji sari a hen na, tayre a diji ré kwôy.»

¹² Ôbi a, ré jeré na Jub, Jub réé kôba, na kwôlê wôni ré, wôsa Kelma bi wo pôn hen a na kwo tô kibri sa bijné kêm ka uwôge hini hen.

¹³ Wôsa lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «I i wo uwôge hini Kelma ba, ôbi a gôlij naj dî.»

¹⁴ Nijba, hena bijné ré bi bôrji sa kwôlo gengij sari hen ré ba, bay a uwôgê hini na iyen ba? Men, hena bay ré toy kwôli ré ba, bay a bê bôrji

10:8 10: 8 Détéronôm 30: 11-14 * **10:8 10: 8** Jésu hena derômaraj a sa nij men, ôbi ji si kampê nij a men. Iyôn ba, kwôni a yé derôre tu Emen a wô kibi jé lêri ré nijba, wô kibi anja Jésu li hen dî. **10:11 10: 11** Esay 28: 16 **10:13 10: 13** Jowêl 3: 5

sa kwôlê bi wo hen na iyeŋ ba? Men, hena kwôni na ré kôlji kwôli bi wo hen né ba, bay a toyé kwôôli bi wo hen na iyeŋ ba?

¹⁵ Men hena bay ré jéŋ naŋ kwôni ô kôlji ré ba, ôbi a lê iyeŋ, a ré erê kelêji ba? Lij bô magtubu to Emen a kôl iyôŋ ba: «Bijé li yi derê wô ka a era sa kôlji kwôlo dôri hen.»

¹⁶ Nijba, bay ka toy hen kôba, bi bôrji sara kêm né. Ôbi a, *ôbi kibi Emen *Esay na ré kôl iyôŋ ba: «Kelma, i a bê bôri sa béré wona ba?»

¹⁷ Ôbi a, kené hôn wo kirija kwôni bi bôri sa Kwôlo Dôri a ba, na wô toyé wo ôbi toy nij hen men, kirija kwôni toy kwôlo gengij sa *Krist ba, gel wo kwôni ré kôli nij a men.

¹⁸ Hena ré na hen iyôŋ ba, na engerenge kwôlê pôn: Na ba, na tiri wo Jubnê toy béré Kwôlo Dôri ré kwôy ba? Bay toy a men. Na mega wo lij bô magtubu to Emen a kôl iyôŋ ba:

«Bijé ô ulê béré kwôlo Emen naŋ kirij kirij sa terare a nà men,

tôôrji ôm kuriŋ kelaŋ dê a sôŋ.»

¹⁹ Na hô engerenge kwôlo dfaŋgi a: Jubnê ba, na hôn kwôlê bi wo hen né na tiri a men ba? Moyis na kôl tumô nij kôl iyôŋ ba:

«Emen kôl iyôŋ ba,

na lê aŋ kenbay bijé kaŋê ka lê terbére naŋ tô yê bijé ka ken bôrji môŋ ani ré hen men, na lê bôrŋge a tarêŋge sa ka henê aŋgaji naŋ hen a men.»

²⁰ Li kwôy wo ôbi kibi Emen Esay kôl Emen né kôl iyôn ba:

«Bijé ka na wogen né kwôy hen a hô dê tôre uwôgen men,

ka na engeren né hen a ené hô biji bay ré hô hônen men.»

²¹ Kwo gengij sa kam *Israyêl ba, ôbi kôlji iyôn ba: «En jé kôben nañ wulê wulê si ligi bijé kañ bay bê kwôlê ré hen men, bay sa iyêrê hen a men nijba, bay kañ.»

11

Emen kañ bijé kari kañ Israyêlnê hen ré

¹ Na hô engeré kwôlo danji sôn: A hen iyôn ba, yi mega wo Emen né kañ bijé kari kañ *Israyêl hen dê? En en, na iyôn né. Nôbi kôba, ena kema Israyêl men, ena tô yê wo Bênjamin woñ kuŋga *Abraham hen a men.

² Emen kañ bijé kari ka ôbi na tôrji ca tumô bi ré yi kari hen né. Ken hôn kwôlo bay na li bô magtubu to Emen a gengij sa *Eli hen né ba? Ôbi na bar tumô Emen a, wô sa kam Israyêl kôl iyôn ba:

³ «Kelma, bijé bay ka hen na duu bay kem kô men, bay mêne kini bê kwôbe a men, añ na nôbi a baa pôn nêñ nà mera a bay ré gey ciré hô deren a sôn hen.»

⁴ Menba, Emen uwôli sara iyôn ba: «Na jôbi pôn mera a baa ré, nijba, en gem bijé kapê dubu jurgem ka tebe kamrê kañ *baal ré hen ya.»

⁵ Ôbi a, bô wulê wo kemnêngi hen kôba, Emen tô ðipé ka pôni perê kam Israyêl a nañ derê wori hen iyôn men.

⁶ Hena Emen né tô ðipé nañ bô derê wori na, gel na wo ôbi ré tôrji na wô jé lêreji wo dôri hen né. A hena ôbi ré tôrji na wô jé lêriji wo dôri ba, yi mega wo bô derê wori bi wo hen na, ré na baliyare ré niñ, niñba, ré na têbê sa kôbi dî.

⁷ Bô kwôlê bi wo hen kôl na iyôn ba, anga kam Israyêl ré woge hen na, bay ré uwôn ré. Niñba, ka pôni ka Emen na ré tôrji perê hen a ré upé. Niñba, tôrji ka baa hen ba, na bô denjelé woji a jôrji upé are bay ka hen hen.

⁸ Na mega wo na liñ bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Emen bi bi bay hôn tô ani kani ré men, ôbi na lugu tirji men, marji a men, kwôy kemnêñ kemnêñ kôba, bay môrji na hen iyôn hende to hen baa ya.»

⁹ Kelma Dabid kôba, na kôl iyôn ba:

«Bi kwô woñ geserê wo bay ôm hen,
bi pôrji môñ boyre pôriñ kurôn hen iyôn men,
bi ré heriñji men, Emen né gelji gusiñ a men.

¹⁰ Men, ré ti tirji añ bay ré gel kirin né men,
ré gelji gusiñ kwôy wo yirji ré ilji sara a men.»

¹¹ Na hô enjeré kwôlo pôni a sôn: Kirina Jubné na heriñ hen ba, na heriñji na yôd ba? En en, bay na heriñji na yôd ré. Niñba, na wô têriñ to bay li hen ana Emen né gôliñ nañ ðipé ka na Jubné ré hen añ bi bay ré liñ terbére sarji a.

¹² Na wô têriñ to kam Israyêl li hen ana ðipé ré uwônriñ derê wo Emen bi wo hen kêmen hen. Bay

na heriŋ tô tô to Emen aŋa ôbi ré liŋ derê naŋ biŋé ka na Jubnê ré hen bay ka hen hen. Mega wo Emen li derê naŋ ka na Jubnê ré hen iyôŋ hen na, kirija Israyêl a hera uŋéri hen na, biŋé kêm a uŋé derê damaŋ a.

Emen gôliŋ naŋ biŋé ka na Jubnê ré hen iyeŋ ba?

¹³ Haw hen ba, na iyêlêŋge kenbay ka kena Jubnê ré hen. Ena *ôbi jé wo Emen joon yernge a. Aŋ en li yi derê sa jé bi wo ôbi ben a hen.

¹⁴ Dô ré ba, lê bi wo en li hen iyôŋ na, na wo balên kaŋ Jub ré gelen aŋ terbére ré li ka pôni aŋ ré eraŋi bi Emen né gôliŋ naŋ ci sa kibi jé wo en li hen.

¹⁵ Nôgê wo Emen nôge Jubnê d'éŋ kwa hen, a na tô biŋare to ôbi biŋ naŋ biŋé ka Jubnê ré hen. Kirija ôbi a sa ßerji yiri a hôriŋ hen ba, a sa yé iyeŋ ba? A sa yé mega kwôni wo na ma aŋa ré so kamŋê iyôŋ.

¹⁶ Hena kwôni ré ay kwa mapa aŋa ré biŋ Emen ba, tôri wo baa hen na, na kwo Emen a men. A hena kwôni ré biŋ Emen hanê gurô ba, kam kôbri kôba, na kwori a men.

¹⁷ Kam Israyêl na, yi mega gurô woŋ banê wo bay uwôgeri olibiyé wo bay soor kam kôbri ka pôni aŋ hen iyôŋ. Aŋ jôbi ba, ju yi mega kema kôbi gurô olibiyé wo noni wo bay biyari sa jem naŋ kwoŋ banê hen iyôŋ. Kwôlê bi wo hen kôl gengiŋ na sarŋge kenbay kaŋ Jubnê ré hen né ba? Ôbi a, aŋga dôri ka Jubnê ré uwôŋ hen na,

haw hen kenbay kôba, ken uwôn hen iyôn men, mega wo hanê gurô bij kam kôbri gura hen iyôn.

18 Hena ré na hen iyôn na, ken bô kam kôbi gurô wo banê wo soorij hen mega wo ré na ani ré hen iyôn né. Hen iyôn ba, ken di dengônge na wô mi ba? Wôsa néé kema kôbi gurô na, hena na hanêri a dîba, néé hanê gurô hena na kam kôbri a ré.

19 Dô ré ba, perênge a hen na, kwo pônî a kelê Emen né soore kôbi gurô wo pônî aɲ, bi ené uwônij kirij hôlmêri a.

20 Na tiri, Emen dî kam Israyêl aɲ wô wo bay bi bôrji sari a ré. Jôbi ba, ôbi gasem hôniji a wô wo jeré bi bôm sari a. Hen iyôn hari kôba, ju kemnaɲ Emen dîba, ju di dengôm né.

21 Men, ju hôn mega wo Jubnê ka yi mega gurô wo banê wo Emen bi a tôrji hen kôba, ôbi soorji hen na, jôbi kôba, hena jeré hô kaɲni ba, ôbi a soorem môp kwoji hen iyôn men ré ba?

22 Henênge wo Emen ré na ôbi bô derê, nijba, ôbi li iyêre men. Lê iyêre wori bi wo hen, na naɲ bijé kari ka hô cêgê. Nijba, kenbay ka ken baa hen, hena kené bij pôn naɲ dî yôd ba, ôbi a lê derê naɲ ken, réba ôbi a dengge jerê aɲ men.

23 Kwo Jubnê ba, hena bay ré dîji tô têrij toji aɲ, aɲ buloji hera uné Emen ba, ôbi a hô dîji hôrij hôlmêrji a wôsa ôbi nêlê hen iyôn.

24 Kenbay kaɲ Jubnê ré hen na, ken yi môp kam kôbi gurô olibiyé wo noni wo bay da jera aɲ sa jem yi kwoɲ banê a iyôn. Hena Emen né li aɲga kwôni nêlê naɲ ken né hen iyôn na, Jubnê ka yi mega kôbi gurô olibiyé woɲ banê hen

dema ôbi ré herañ nañ ci dji hñiji a hñij lew ré ba?

Emen li derê nañ Jubnê piniji ré, nijba, na nañ bijné kêm

²⁵ Yênen, en gey bi kené hñ kwôlo yi kini uwôbêri a wo Emen yêge sari béngge hen, añ bi kené dij dengôrngé ré. Wôsa sa iyêrê wo kam Israyêl ka pñni a yé hen iyôn yôd ré. Nijba, bay a sa belé jé lêreji hen tô. Bay li sa iyêrê bi bijné ka na Jubnê ré ka ré baa bê bñrji sa Emen a hen na, ré bi kô dem.

²⁶ Añ na hen iyôn a, ôbi ré gñlij nañ kam Israyêl kêm mega wo na li bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Ôbi gñlij nañ bijné ka ré hena Sijnô añ ré sa derê têrij sa kwôngê Jakwôb a añ kêm*.

²⁷ Na bijnare to nñbi Emen en bijn nañ ci kirijna na sa derê têrij sarji a hen.»

²⁸ Jubnê ba, na wô kapê wo bay nañ Kwôlo Dñri hen aña bay ré yij bay bayi Emen hen. Yi hen iyôn, bi kenbay nañ Jubnê ré hen kené uwñnij gelê. Nijba, bay ba, na Emen a tñrji bi bay ré yi kari men, ôbi perji a men. Wôsa ôbi na ay tñri bijn mñnñrji tumô ca nij.

²⁹ Kirijna Emen uwôge gawra aña ré biri ani na, are bay ka hen ôbi biri na yôd dñba, a belé ermé wori ré nij.

* **11:26 11: 26** Na wo Jubnê pñn pñn kêm ré upé gelê ré, nijba, gel na geré Jubnê ré uwñnij gelê. **11:27 11: 27** Esay 59: 20,21, 27: 9

³⁰ Kenbay kaṅ Jubnê ré hen, ca ba, na ken nariṅ Emen kwôlê aṅ haw hen na wô wo Jubnê kaṅni aṅa ôbi ré bôriṅ tu ṅa tonḡe hen.

³¹ Jubnê bay kôba, kwoji a yé hen iyôṅ men. Haw hen na, bay nariṅ Emen kwôlê aṅa ôbi ré li derê naṅ ken hôniji a hen. Niṅba, liṅ hen iyôṅ bi bay kôba, ré dī tēriṅ toji baa aṅ bi bay ré hera sa uwôṅni aṅ bi ôbi ré bôriṅ tu ṅa toji men.

³² Ôbi a, Emen ré dī bi bīné kêm yi bay narê kwôlê hen iyôṅ aṅ bi dīré liṅ derê naṅ ci kêm.

Bi bīné kêm ay kibi Emen

³³ Emen na, bôri dô damaṅ dē sa kirij men, ôbi hôn are kêm men, tu melênê wori dē kirij men, kwôlo ôbi erem ba, kwôni nēm derê tôri ré men, jé lêri kôba, kwôni a nēmê henê tôri ré a men.

³⁴ Na mega wo na liṅ bô magtubu to Emen a kôl iyôṅ ba:

«Kwôni a henê ermé kwôlo Kelma ré men, kwôni a gili kwôlê ré a men.»

³⁵ «Men, i a na gwôyij Emen ani bi ré sa hô tēbiri hōriṅ ba?

Kwôni naṅ kwôy.»

³⁶ Wôsa ôbi a dé are bay ka kêm hen men, na sa kibri aṅa are bay ka kêm hen ré yij ya hen men, are kêm na kari a men. Iyôṅ ba, bi bīné ay kibi Emen naṅ kwini. Amên, bi yi gelij hen iyôṅ.

12

Hal wo mana wo Emen

¹ Yênen, mega wo Emen gel berê tu na tori hen iyôn na, en uwôlênge bi kené ay yerŋge biri mega anğan sarga ka mô tu geŋ ka yi naŋ jengêrji aŋ dé tiri hen iyôn. Ôbi a na tibé Emen wo dôri hen.

² Bi jé lêreŋge yi mega kwo bijné ka sa terare a nà ré men, déŋge bi Emen béŋge ermé wo kôrbi wo a beléŋge aŋ ka yé gay hen a men. Hena kené li hen iyôn na, ka hené anğa Emen gey hen men, anğa dôri naŋ ka dé tiri hen men, ka dô dô jêd hen a men.

³ Naŋ anğa Emen ben naŋ bô derê wori hen na, en keléŋge kenbay kê m bi kwôni di denğôri ré men, ken yi bay ayê sa gasaŋ ré a men. Geléŋge ayê bôd wo Emen béŋge bi kené kôbijn jé lêreŋge naŋ geré woŋ derôre hen.

⁴ Gawra na, yiri na pôn hari niŋba, sodiriŋ kiriŋ kwône men, jé lêreji na gay gay a men.

⁵ Nabay kôba, nana yi na hen iyôn hende to hen men. Nana kwône hana niŋba, tô biŋare tona a naŋ *Krist ba, nana pôn nêŋ. Nabay kê m nana biŋ pôn mega kwa yi gawra wo gay gay biŋ pôn hen iyôn.

⁶ Emen béna gwo soy jé pôn pôn naŋ bô derê wori. Iyôn ba, bi i i kôba, li jé lêri mega wo Emen na biŋni hen iyôn. Hena Emen ré bem bi jeré kôl kwôlo si kibri a na, ju liri naŋ geré bôm wo ju bi sari a hen.

⁷ Hena ôbi ré bem bi jeré li naŋ bijné ba, lê naŋ bijné kam bay ka jeré cubu tum tô a. Hena ôbi ré bem bi jeré geliŋ bijné are ba, gelé angam bay ka hen a jeré cubu tum tô a.

⁸ Hena ôbi ré bem bi jeré yi ôbi dôbiŋ megêm

ibiyare bôrji a ba, ju cubu tum tô a. Hena ôbi ré bem bi jeré yi ôbi lê nañ bay nimré ba, ju li nañ bôm pôn. Hena ôbi ré bem bi jeré dô tumô kirij ba, ju li nañ yi gwa. Hena ôbi ré bem bi jeré yi ôbi beré baliyare nañ bijné ba, ju li nañ yi derê.

⁹ Pur yênmê nañ bôô pôn men, ju dî yem yi anğa dôri a a men. Nijba, anğa habij ba, ju kanji men, ju gerji a men.

¹⁰ Perijge yerjge wôsa nabay bay ayê bôô kêm nana yêné men, ken bij yerjge kwôlê nañ bôô wo pôn a men.

¹¹ Ayêjge yerjge kêm ken lij jé dîba ken yi kwijê ré men, lêjge jé wo Kelma Jêsu nañ bôô pôn a men.

¹² Sêjge peré sa anğa Emen genge dîré béjge ka ken dî bôrjge sara hen men, gusij to ken gelij hen kôba, ken bu bôrjge men, uwôlêjge Emen ta ta a men.

¹³ Anğa najij yênrêjge kañ bay ayê bôô ba, ken li nañ ci men, bijné kêm ka era iyére tonje a ba, ken berji yerjge a dô a men.

¹⁴ Uwôlêjge Emen bi ré tô kibri sa ka gelêjge gusij hen, dîba, bi ré liji habij né.

¹⁵ Hena bijné ré li yi derê ba, ken li nañ ci men, hena bay ré sôm ba, ken sôm nañ ci men.

¹⁶ Merêjge nañ bô jalê perêjge a men, uwôyrêjge yerjge ré men, jé wo yôn yôn wo bay béjge ba, ken li mera men, ken bô mega kené na bay tu melênê iyôn né a men.

¹⁷ Hena kwôni ré lêm habij ba, ju liri habré hôrij a ré, nijba, ju mase lê anğa dôri ka bijné

hôn ré na ka dôri hen dî.

¹⁸ Kwo gengij̄n sam ba, li kwôy aṅ ju mô naṅ bô jalê naṅ bîjé kêm.

¹⁹ Yênen, kenbay gaṅ ken di bare ré, nijba, ken dî bi Emen di bare hende to hen naṅ uwonṅe wori dî, wôsa lij̄n bô magtubu tori a kôl iyôn̄ ba: «Nôbi Kelma a kelê hen, bare na, nôbi a dê men, nôbi a têbij̄n gawra jé lêri a men.»

²⁰ Nijba jôbi ba, hena kurôn̄ ré li ôbi barem ba, ju biri emê ôm men, hena kam ré diri ba, ju biri yi a men. Lê bi wo ju li hen iyôn̄ na, tayre a diri.

²¹ Di bi habrê gôlij̄n sam ré, nijba, ju gôlij̄n sa habrê naṅ lê aṅga dôri dî.

13

Bi bay ayê bôb bîj bay emê sa iyére kwôlê

¹ Bi i i kôba, bi bîj bay emê sa iyére kwôlê, wôsa kenare kêm na, na Emen a bé aṅ bîjé ka na kilmé hen na, na Emen a bîji kenare hende to hen.

² Ôbi a, kwôni wo ré li sa iyêrê naṅ kilmé ba, ôbi kaṅ na aṅga Emen genge ré yi hen iyôn̄ hen. Bay narê kwôlê bay ka hen na, woge na jerê kwôlê Emen sarji a hen.

³ Bîjé ka li aṅga dôri ba, a kemnaṅ kilmé ré, nijba, na bay lê habrê a kemnaṅ kilmé dî. Ju gey bi jeré kemnaṅ kilmé ré ba? Iyôn̄ ba, ken li aṅga dôri bi bay ay kebrenṅe.

⁴ Wôsa kilmé na, na bay jé ka Emen ka mô bi ciré dôbênge ibiyare bônge a bi kené lijn anga dôri. Hena kené li anga habij na, ken kemnaji wôsa tôô to Emen biji ré pôrinje hen na, na déj iyôn né. Kilmé bay ka hen, na bay jé ka Emen ka a perê bay lê habrê gelijji bô tarê wo Emen.

⁵ Iyôn ba, hena kené bijn kilmé bay ka hen kwôlê ba, na wô gerij bô tarê wo Emen mera ré, nijba, ken biji kwôlê ermijn mega wo ré na geré wo dôri.

⁶ Na tôri bi wo hen apa kené têbijn wôgê men hen, wôsa Emen di *bay enjé wôgê bay ka hen bi ré li jé wo dôri.

⁷ I i ba, ken biri anğari ka gengijn sari sari. Bijge bay enjé wôgê, wôgê woji men, bay enjé anğari sa iyére ba, ken biji anğaji men, kwo nêmbê kwôlê ba, ken biri kwôlê a men. Ka nêmbi kené kemnari tiniji ba, ken kemnari tiniji men.

Na perinje yerna

⁸ Déngge talare to kwôni yi sarņge a ré, nijba, bi telay peré dema ré yi sarņge a di. Kwôni wo pur megari ba, li na tôô to Emen dô dô jêd hen.

⁹ Tôô to Emen kôl iyôn ba: Jeré wogé tam megam ré men, jeré deré temare ré men, jeré gemsê ré men, jeré li tu bôriyare ré a men. Tôô hende to hen narj tôre to baa hen dan na bô hende to pôn hen, kôl iyôn ba: Pur megam mega wo ju perij yem iyôn.

¹⁰ Kwôni wo pur megari ba, a liri habrê ré nij. Ôbi a, hena jeré pur megam ba, ju li na tôô dô dô jêd hen.

Merênge sa tênge a wô hera wo Krist

¹¹ Lênge hen iyôn damaŋ a wôsa ken hôn wulê wo nana mô bô a hen. Haw hen na, ken engiŋ tô kum a wôsa wulê wo Emen a gôliŋ naŋ na hen baa da gôliŋ kirijna na nana biŋ bôrna sa Jêsu Krist a hen.

¹² Haw hen kirij ka hendi ca erê niŋ, aŋ na kirij ka perangi a gasê niŋ. Iyôn ba, bi jê lêreŋge yi kwo kirij ka hendi ré niŋ men, perênaŋge aŋgaŋ maŋê ka kirij ka perangi a bay ka hen a men.

¹³ Bi jê lêrena yi kwoŋ derôre mega ðijé ka ré mô kirij ka perangi a iyôn dîba, na mô wô lamê ré men, wô yê care kwoyriŋ ré men, na li aŋgaŋ iyôn a tôŋ hen né men, na yiŋge iyôn a tôŋ né men, na merênge wô napare ré men, na lênge terbére ré a men.

¹⁴ Bi Kelma Jêsu Krist a yé mega aŋgaŋ maŋê kaŋge iyôn men, bi doy lê aŋga habiŋ ka yi bôrnge a hen bi dô néérŋge ré a men.

14

Jô kwôlê sa megam a ré

¹ Yênen, berênge kwo iya tô ayê bôô wori a hen yerŋge a dîba, ken nariŋ naŋ dî sa ermé wori a ré.

² Kwôlo gengiŋ sa aŋgaŋ emê na, ka pôni erem mega wo emê aŋga pôni ré jôriŋ né aŋ bay ôm are kê m mera. Niŋba, ka iya tô ayê bôô woji a ba, lêê na ma keliŋ mera.

³ Iyôn ba, kwôni wo ôm are kê m hen na, bi bô kwo dô tu emê hen mega wo ré na ani ré iyôn né men, kwo dô tu emê hen kôba, bi jô kwôlê sa

kwo ôm are bôm bôm hen né, wôsa na Emen a biri yiri a hen.

⁴ Iyôn ba, jôbi ju na i a jeré jerê kwôlê sa mana wo kwôni a ba? Hena ôbi ré dèbe geran sa jé wori a, ré kuriŋ kôba, na ôbi sari a kelê dī. Ôbi a dèbé geran wôsa Kelma ôriŋ nan néé wop geriŋni.

⁵ Bijné ka pôni erem wo wulê kêm ré gelin niŋba, ka pôni erem wo wulê wo pôni ré dē megari. Iyôn ba, bi i i ba, bi bi bôri sa ermé wori a wori a mega wo ré na anŋa dôri kan lê.

⁶ Ôbi a, kwôni wo ré erem mega wo wulê wo pôni ré gelin gay nan megêri na, ôbi li hen iyôn ayin na kibi Kelma wona men, kwo ôm are kêm hen na, ôbi li hen iyôn ayin na kibi Emen men, wôsa ôbi liri dosé wô emê bi wo ôbi biri hen. Men, kwo dô tu emê hen na, ôbi li hen iyôn ayin na kibi Emen wôsa ôbi liri dosé wô emê bi wo ôbi ôm hen.

⁷ Ôbi a, hena kwôni perêrna na, ré mô tu geŋ ba, mô na wô sari ôbi gan mera né men, kwo ma kôba, ma na wô sari ôbi gan mera ré a men.

⁸ Hena nana mô tu geŋ ba, nana mô bin na Kelma, a hena nana ma kôba, nana ma na wô biri na ôbi men. A hena ré na temare, meré tu geŋ, kôba, nana ka Kelma kêm.

⁹ Wôsa Jêsu Krist ma an ji si kamnê bi dīré yin Kelma sa ka mô tu geŋ a men, sa ka ma a a men.

¹⁰ A hen iyôn ba, wô mi a jeré jô kwôlê sa yênem a men, ju bôri mega ani ré hen iyôn a men ba? Nabay naa saa erê dībé tumô Emen a kêm an ôbi a jerê kwôlê sarna.

11 Na mega wo lijn bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«Na tu kwôlê a ené ena kelênge hen, nôbi Kelma Emen, gawrê kêm a sa cibé gubarji tumôn a aṅ a ayê keben ené na Emen.»

12 Iyôn ba, na i i kôba, a derê tô kwôlê wori naṅ kibri tumô Emen a.

Li bi yênem kurij né

13 Mega wo hen iyôn na, na jerênge kwôlê sa megêrna ré men, gengênge bi ken li ani kani ka a lê aṅ bay a lê têrijn hen né a men.

14 Nôbi wo ena kwo Kelma Jêsu hen na, en hôn dô san a wo aṅaṅ emê kani ka *kagem ré naṅ, a hena kwôni ré erem mega wo emê wo pônî ré kagem ba, are bay ka hen kagem na tiri a men.

15 Hena jeré mène bô megam wô kibi emê wo ju ôm hen na, yi mega wo jeré geyri ré iyôn. Mène yênem wo *Krist ma wô sari men hen wô sa aṅgam kaṅ emê hen mera ré.

16 Jôbi ba, ju bô mega wo ré dô tum a nijba, hena gawrê réé berê mega ré na ka habij na, ju li ré.

17 Emê iyére to Emen yi na wô sa aṅaṅ emê ré men, wô sa aṅaṅ yê ré a men, nijba, yi na wô lê aṅaṅ derôre men, erê jalê perêrna men, lê yi derê a men, bay a na aṅga Tunu top hendi bô bôre bi nana li.

18 Hena kwôni ré li jé bijn Krist hen iyôn na, dôrijn Emen men, dôrijn gawrê a men.

¹⁹ Iyôn ba, na li na anğa a lê an bô jalê a yin perêrna hen men, ka a lê nan gawrê an bi ayê bôo woji ré ôrij tumô hen a men.

²⁰ Iyôn ba, yênen, mêne jé wo Emen wô kibi anğa ju om hen né. Anğan emê kani ka kagem ba, nan haji, nijba, hena megam réé kurij wô kibi emê wom bi wo hen na, ju li na têrij.

²¹ Anğa dôri na, na wo jeré om tanare ré men, jeré yi care ré men, jeré li ani kani ka a lê an yênem a kurij bô têrij a hen né a men.

²² Hena jeré erem wo are kêmba, jeré emê senge, réba ka pônî ré yi emê ré kôba, bi ermé wom sa are bay ka hen na, bi kenbay nan Emen a henê mera. Ôbi a, kwônî wo ré da lê are ana bôri ré dôyrêri ré na, yiri a dôri.

²³ Hena kwônî ré om are ana ré meremnê na, kwôlê bîri wôsa ôbi li na nan geré wo ayê bôo ré. Anğa yôn yôn ka nana li nan geré wo ayê bôo ré hen na, na têrij.

15

Li anğa dôrij megêm

¹ Ôbi a, nabay ka néerna ré ya tô ayê bôo a hen na, naa lêngge nan ka iya hen sa anğa néji hen dîba, naa lêngge anğa derêna lê hen mera ré.

² Bi i i kôba, li anğa dôrij megêri wô derê woji an bi ayê bôo woji ré ôrij tumô tumô.

³ Wôsa *Krist na woge lê anğa ré dôri dôbi ré nijba, na mega wo na lij bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba: «Hare to bay tuurem hen na, ban na nôbi san a.»

⁴ Kwôlo kêm wo lip bô magtubu to Emen a hen na, lip hen iyôn bi ré geléna kwôlê wojn tiri. Kwôlo Emen bi wo hen na, béna ulê bôô men, dôbêna ibiyare bôrna men, aɲ bi nana dɲ bôrna sara men.

⁵ Bi Emen wo na hanê ulê bôô men, hanê dôbê ibiyare bô bɲé a men hen na, bi li bi ken bɲ pôn perêrɲge a men, ken lip mega wo Jésu Krist na lip hen iyôn men.

⁶ Aɲ bi kenbay kêm ken bɲ tôôrɲge pôn heramɲ Emen wo na Iba Kelma wona Jésu Krist hen.

Béré Kwôlo Dôri wo uwôlip bɲ bɲé ka na Jubnê ré hen

⁷ Iyôn ba, bi i i kôba, bi bu yêni yiri a mega wo Jésu Krist na beréna yiri a hen iyôn men, lɲge hen iyôn aɲ bi bɲé ré heramɲ Emen.

⁸ Na tu kwôlê a ené kelɲge hen, Jésu Krist sa yi mana wo Jubnê bi dírê lip aɲga Emen na genge dírê lê hen aɲ gelji wo tôô to Emen na ré ay bɲ môɲêrji hen na, ôbi ré dɛbe sa têri a baa ya.

⁹ Men, ôbi sa bɲ ka na Jubnê ré hen kôba, ré heram Emen wô kibi lê derê wori. Mega wo na lip bô magtubu to Emen a kôl iyôn ba:

«Na tôri bi wo hen aɲa ené heramem perê bɲé men,

na ayê kem aɲ kurôn a men hen.»

¹⁰ Magtubu hende to hen hô kôl iyôn ba:

«Kenbay kaɲ Jubnê ré hen na, lɲge yi derê aɲ bɲé ka Emen.»

¹¹ Magtubu hende to hen kôl kirij ka pôni a kôl iyôn ba:

«Kenbay kê m kañ Jubnê ré hen ayênge kibi Kelma men, bi ñiné kê m ay kibri a men.»

¹² *Ôbi kibi Emen *Esay kôba na kôl iyôn ba:

«Kunğa Jêsé ré sa añ a yé kelma wo ñiné ka na Jubnê ré hen añ bay ré sa dé bôrji sari a.»

¹³ Emen wo na hanê bôrñge wo ken ñi sari a hen na, bi bi yerñge derênge kwôy kwôy men, bi béñge bô jalé a men, nañ geré wo ayê bô woñge. Na hen iyôn a, bôrñge wo kené ñi sari a bi wo hen ré ôrij tumô tumô nañ néé wo Tunu toñ hendi bô bôrê.

Pol kôl kwôli jé wori

¹⁴ Yênen, en hôn dô san a wo kené na ñiné ka lê deré ré wôn bôrñge men, henê are ré wôn bôrñge dô men, kené nê m gelij yerñge are a men.

¹⁵ Nijba, kwôlo gay gay wo en kôl bô magtubu tijê a hen na, en kôl dad a ta añ bi ené jebij tô bôrñge sa aña pôni a. En kôl hen iyôn wô kibi aña dôri ka Emen li ben hen,

¹⁶ ôbi dén bi ené yi mana wo Jêsu Krist perê ñiné ka na Jubnê ré hen men, en ay yen yôd bij Emen wô uwôlij béré Kwôlo Dôri wori a men. En uwôl béré bi wo hen bij ñiné kañ Jubnê ré hen, bi bay ré yij mega añañ bê kwôbe ka dôrij Emen ka Tunu toñ hendi bô bôrê bi yi gay biri hen iyôn.

¹⁷ Mega wo en bij naŋ Jésu Krist hen iyônŋ na, yen yén sa jé wo Emen wo li hen.

¹⁸ Hena kwôlê wôni wo ené kelê ré ya ba, na kelê na kwôli anŋa Jésu Krist li naŋ geré wupê hen. Ôbi ben bi ené erañ naŋ ßipé ka na Jubnê ré hen tumô Emen a an bi bay ré biri kwôlê. Ôbi li naŋ geré kwôlo en kôl hen men, naŋ anŋa en li hen a men.

¹⁹ Ôbi ben néé en lijŋ gijê wo gay gay men, Tini Emen kôba, gel néé wore a men. Ôbi a, ené uwôlijŋ béré Kwôlo Dôri wo gengijŋ sa Jésu Krist naŋ kirijŋ kirijŋ bij ßipé ayijŋ tôri Jérusalêm a kwôy Iliri a hen.

²⁰ Béré Kwôlo Dôri bi wo hen na, na en uwôl na kirijŋ ka kwôni dô kwôli Krist tumô ya ré tô hen. Na en gey ulê na kirijŋ bay ka iyônŋgi a hen, wô wo ma ené erê delmi jé wo kwôni wo danŋi.

²¹ En li hen iyônŋ bi ré bij naŋ kwôlo magtubu to Emen a na kôl kôl iyônŋ ba:

«Bijé ka kwôni na dôrji kwôlo gengijŋ sari ré tô
 hen kôba,
 a giili men, ka kwôli na kurijŋ marji a ré kwôy
 hen kôba,
 a henê tô Kwôlo Dôri bi wo hen men.»

Pol kôl kwôli erê kergare tori to ða sa erê Rôm a hen

²² Yênen, ôbi a, têê kwône ené uwônŋ geré ôrijŋ gelénŋge ré hen.

²³ Haw hen jé wo na ßuren sa iyére hende to hen an na jôren erê hen na, en li kô nij. Li elê kwône wo en genge ené erê gelénŋge.

24 Aṇ kirija na sa erê Êspan a na, na sé si sarṅge aṇ na wulê sem naṇ ken dema bôn ré kuriṇ tōṅ tō. Men, en gey bi kené li naṇ en sa erê kergare tijê to Êspan a hende to hen a men.

25 Nijba, kwo haw hen ba, na erê Jérusalêm a naṇ jé wo bijné ka Emen ka yaṇ pa dem.

26 Wôsa bay ayê bôô ka Maséduwan naṇ ka Akay genge ciré wôgê are lij bijné ka Emen ka pôni ka Jérusalêm kaṇ bay nimré hen.

27 Bay a hena naṇ bôrji a ré genge dîba, na kwôni a kôlji ré. Aṇ dôd kôba, bay ré lê hen iyôṅ. Mega wo Jubnê kaṇ bay ayê bôô na li naṇ ka na Jubnê ré hen naṇ aṅga gengij sa Tunu hen iyôṅ na, dé wo ka na Jubnê ré hen kôba, bi biji ari upérji men.

28 Kirija en ôrij naṇ aṅgaṇ wôgê bay ka hen biji nij na, na erê geléṅge pa dema ené erê kergare tijê to Êspan hen tō.

29 Kirija na sa erê geléṅge na, Krist a terê kibri damaṇ sarṅge a naṇ geré wupê.

30 Yênên, sa kibi Kelma wona Jésu Krist men, sa kibi Tunu to li aṇ nana periṇ yerna hen a men na, en uwôlêṅge bi kené jôgen uwôlê Emen men, kené uwôli yij kum né wô san a men.

31 Aṇ bi bijné ka Judé ka bi bôrji sa Jésu Krist a ré hen, ré gelen gusij né men, bi aṅga ené ôrij bij bijné ka Emen ka Jérusalêm a hen ré dôrji a men.

32 Iyôṅ ba, hena Emen né uwôlen sara men ba, na bij upéṅge naṇ yi derê aṇ na erê derê bul dé iyôṅ iyére tonṅe a.

33 Emen wo na hanê bô jalê wo bijné hen, bi ba

naŋ ken kê m. Amên, bi yi geliŋ hen iyônŋ.

16

Dôsê to Pol liŋ biŋé ka pôni ka perê hen

¹ Na derêŋge kwôli yêrena Pébé toŋ hendi jé to bô églis to Sênkré a hen derê ken toy.

² Kiriŋa hende a biŋ iyére toŋge a ba, ken bure yerŋge a dô naŋ hini Kelma wona mega bay ayê bôô ré lê hen iyônŋ. Aŋga kê m ka naŋne ba, ken li naŋ tu sara wôsa hende na iyore to li naŋ biŋé kwône men, nôbi kôba, hende li naŋ en a men.

³ En liŋ si Prisil naŋ kurôre Akilas dosé, bay na megên kaŋ bay jé ka Jésu Krist.

⁴ Kiriŋa biŋé na gelen gusiŋ tu temare a hen na, bay a na sa gôliŋ naŋ en men, bay kôl iyônŋ ba, ré na temare kôba, ciré lê naŋ en a men. Ôbi a, ené liji dosé damaŋ wô aŋga bay li hen aŋ na nôbi a liji dosé hende to hen penen né, niŋba, églisnê kê m ka bay ayê bôô kaŋ Jubnê ré hen kôba, liji dosé men.

⁵ En liŋ églis to daŋ iyére toji a aŋ tebe Emen hen dosé men, en liŋ Epaynêt woŋ melapnen hen dosé men. Ôbi a na ôbi ayê bôô wo tumô bô emê wo Asi a.

⁶ En liŋ Mari to merên wô sarŋge hen dosé.

⁷ En liŋ si Andronikus naŋ Juniyaŋ ka na balên hen dosé men. Na megên ka bay na perêni pôn men, bay na bay jé ka Jésu Krist ka biŋé hônji dô hen men, bay na biŋé ka na bi bôrji sa Jésu Krist a tumôn a men.

⁸ En liŋ Ampliyatus woŋ melapnen tô Kelma wona hen dosé.

⁹ En lij Urbên megarni wonj ôbi jé wo Jésus Krist hen dosé men, en lij melajnen Stakis kôba, dosé a men.

¹⁰ En lij Apêlêš wo bay na sééli aŋ na đebu sa têri a tô bê bôô wori sa *Krist hen kôba, dosé men, bijné ka iyé Aristobul a kôba, en liji dosé men.

¹¹ En lij Hérodijôn wo na gôbren Jub hen dosé men, bijné ka iyé Narsis a ka na ka Kelma wona hen kôba, en liji dosé men.

¹² En lij si Tripên naŋ Tripos ka li jé damaŋ bijn Kelma wona hen kôba, dosé men, en lij yêrena Pêrsid to li jé damaŋ bijn Kelma hen kôba, dosé men.

¹³ En lij Rupus gawra wo Emen wo kwari naŋ tô jé wo Kelma hen dosé men, yori to yi mega yon iyôn hen kôba, en lere dosé a men.

¹⁴ En lij Asinkrit men, Plégon men, Hêrmês men, Patrobas men, Hêrmas men, bay ayê bôô kêm ka naŋ ci hen dosé a men.

¹⁵ En lij Pilolôg men, Juli men, si Néré naŋ yêri men, en lij Olympus naŋ tô bijné ka Emen kêm ka naŋ ci hen dosé men.

¹⁶ Lijge dosé pôn pôn kêm naŋ yi derê men, églisnê ka Jésus Krist kêm ka nà kôba, lênge dosé a men.

Gerjê yêgê maa

¹⁷ Yênen, en kelênge ca bi ken bô bijné kaŋ bay kaŋê Kwôlo Dôri wo na ken bi bônge sara tumô niŋ hen dô. Na hen iyôn aŋa bay ré li aŋ kariŋare yi perê bijné hen men, bay li aŋ ka pôn heriŋ a men hen. Iyôn ba, ken dô yerŋge yirji a aŋ.

¹⁸ Gawrê bay hen iyônggi hen na, liji na jé wo Kelma wona Krist ré, nijnba, bay li jé na wô bôrji mera men, bay lam bijné ka kwôlê woji wôni nan hen nan kibriji wo dôri hen men, nan kwôlê woj layê kirijn hen a men.

¹⁹ Kwongge kenbay ba, bijné kêm hôn wo kené bijn Kelma wona kwôlê nijn. Ôbi a, yen ré dôren gan wô sarngge hen, nijnba, en gey bi kené melên an bi kené lij anga dôri dîba, kené bijn nan anga habijn né.

²⁰ Emen wo na hanê bô jalê hen a sa mênê néé wo Sidan, an baa da wo ka sa gôlijn sari nijn.

Bi bô derê wo Kelma wona Jêsu Krist baa nan ken.

²¹ Timoté wo li jé nan en hen lêngge dosé men, si Lusiyus nan Jasôn nan Sosipatêr ka na balên hen kôba, lêngge dosé men.

²² Magtubu hende to Pol bêngge hen na, na nôbi Têrtiyus a lê hen. An nôbi bi kôba, en lêngge dosé nan hini Kelma men.

²³ Gayus wo en mô iyére tori a hen lêngge dosé. Bay ayê bôô kêm era sa tebe Emen na iyére tori a. Erast, ôbi gemé lari wo sa iyére hen, bay nan yênena Kwartus kôba, lêngge dosé men.

²⁴ [Bi bô derê wo Kelma wona Jêsu Krist baa nan ken kêm. Amên, bi yi gilijn hen iyôn.]

Pol ay kibi Emen

²⁵ Ayênange kibi Emen wôsa ôbi nêni wo a bêngge néé bi kené dîbijn iyêre tô ayê bôô wongge a. Na mega bi wo en kôlirijn bijné gan gan kirijna en uwôlijn béré Kwôlo Dôri wo gengijn sa Jêsu Krist hen. Men, na nan geré Kwôlo Dôri bi

wo hen aṅa Emen na ré yêgɪɲ sa aṅa yi kini uwôbêrji a ca yeɲ hen men.

²⁶ Nɪɲba, haw hen, ôbi yêge sari niɲ naɲ kwôlo bay kibi Emen na kôl gengɪɲ sari hen. Ôbi a, kwôlê bi wo hen ré ôm naɲ kirɪɲ kirɪɲ perê bɪjé mega wo Emen na ayɪɲ tôô bi bɪjé ré bi bôrji sari a men, ré biri kwôlê a men hen iyôɲ.

²⁷ Ayênaŋge kibi Emen wo na ôbi tu melênê pôn nêɲ hari hen. Wô kibi Jêsu Krist ná, bi ayê kibi yi wô sari naɲ elê elê. Amên, bi yi gelɪɲ hen iyôɲ.

Kimré
Kimré: Magtubu tôô toj bîpare to kôrbi New
Testament

copyright © 2007 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kimré

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-07

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 May 2025 from source files
dated 7 May 2025

9dff176-4e78-52cc-9acd-204efe85cf84